

KØER GIVER MERE MÆLK TIL KLASSISK MUSIK.

HVAD GØR KLASSISK MUSIK VED DE UNGE?

Nye ungefællesskaber omkring klassisk musik.

LYDSPOR

INDSIGTSRAPPORT
JUNI 2026

Titel - Lydspor - Nye ungefællesskaber omkring klassisk musik

Udarbejdet for - Ensemble MidtVest

Udarbejdet af - Urban Goods

I samarbejde med - Holstebro Musikskole, Orkesterefterskolen, MGK MidtVest, Orkester MidtVest, Den Jyske Sangskole og Herning Opera Festival

Udgivet - Juni 2026

Projekt - Lydspor er et pilotprojekt, der undersøger, hvordan klassisk musik kan blive en mere nutidig, nærværende og socialt tilgængelig del af unges fritids- og kulturliv.

Datagrundlag - Rapporten bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet i forbindelse med Lydspor, herunder spørgeskemaundersøgelser, interviews, fokusgrupper, observationer og udviklings- og testforløb.

Foto - Andrej Grilc

Illustration og layout - Superego

Kontakt - www.emv.dk

Tak til - En stor tak til Region Midtjylland for støtten til Lydspor

DEN JYSKE
SANGSKOLE

Orkester
Efterskolen

mgk
midtvest

EMV midt Region
Midtjylland

INDHOLDSFORTEGNELSE

Læsevejledning.....	s. 4
Indledning.....	s. 5-7
Del 1: Kvantitative indsigter – unges forhold til klassisk musik.....	s. 8-22
Del 2: Kvalitative indsigter – rundt om unge og klassisk musik.....	s. 23-32
Del 3: Tværgående hovedpointer og anbefalinger.....	s. 33-40
Del 4: Takeover-koncerten som metode – unge som medskabere.....	s. 41-49
Del 5: Kommunikation til unge om klassisk musik.....	s. 50-54
Del 6: Værktøj til samarbejdet mellem unge og klassisk musik.....	s. 55-67
Bilag: Handlekatalog for Lydspor-cirklen.....	s. 68-73

LÆSEVEJLEDNING

Denne rapport kan læses på flere måder – alt efter, hvem man er, og hvad man søger.

○ FOR UDDØVENDE MUSIKERE, ENSEMBLER OG UNDERISERE

Læs især del 2, del 4 og del 5. Her findes indsigter i, hvad der skaber adgang for unge, hvordan rammer og værtskab påvirker mødet med klassisk musik, og hvilke konkrete greb der kan bruges i praksis.

○ FOR LEDERE, PROJEKTUDVIKLERE OG KULTURAKTØRER I DET KLASSISKE MUSIKLIV

Læs især indledningen, del 1, del 3 med de tværgående hovedpointer og del 6. Her samles rapportens strategiske indsigter, de vigtigste mønstre i data og de modeller, der kan bruges til at udvikle indsatser, partnerskaber og nye formater.

○ FOR KOMMUNIKATIONSFOLK OG AFSENDERE

Læs især del 1, afsnittet i del 2 om "Klassisk musik i unges hverdag", afsnittet i del 2 om "Broer som adgang", del 3 med de tværgående hovedpointer og del 5. Her peger rapporten på, hvilket sprog, hvilke billeder og hvilke broer der gør klassisk musik mere relevant og tilgængelig for unge.

○ FOR UNGE MUSIKERE OG UNGE MED INTERESSE FOR KLASSISK MUSIK

Læs især del 2, del 5 og del 6. Her beskrives erfaringer, barrierer og muligheder i mødet med klassisk musik – både som lytter, deltager og medskaber.

○ FOR LÆSERE, DER ØNSKER DET HURTIGE OVERBLIK

Læs indledningen, del 3 med de tværgående hovedpointer og anbefalinger samt introduktionerne til modellerne i del 6. Det giver et samlet billede af rapportens vigtigste konklusioner og praktiske anvendelse.

RIGTIG GOD LÆSELYST.

INDLEDNING

KLASSISK MUSIK SOM NOGET MAN KAN VÆRE I – SAMMEN

Den klassiske musik har delvist et brandingproblem, men den har også et introduktionsproblem.

For mange unge er klassisk musik ikke noget, man aktivt har valgt fra. Det er snarere noget, man aldrig rigtig er blevet lukket ind i: Man har ikke fået nøglerne, koderne og den første "aha"-oplevelse, der gør, at musikken kan få en plads i hverdagen på lige fod med alt det andet, der kæmper om opmærksomheden.

Det er udgangspunktet for Lydspor: et 1-årigt pilotprojekt, hvor Ensemble MidtVest sammen med et regionalt partnerskab tager nogle første skridt i at undersøge, hvordan klassisk musik kan blive en mere nutidig, mere nærværende og mere socialt tilgængelig del af unges fritids- og kulturliv.

Lydspor i én sætning

Lydspor undersøger, hvordan unge i alderen 12–25 år – både med og uden erfaring med klassisk musik – kan få mere eksponering, bedre indgange og stærkere fællesskaber omkring klassisk musik, gennem eksperimenter, nye formater og løsninger.

En præmis: Klassisk musik er ikke kun en genre

Lydspor bygger på en enkel præmis: Klassisk musik er ikke kun en genre. Det er også en oplevelsesform, et fællesskab og en kompetence, man kan lære at afkode.

På den måde er klassisk musik som mange andre kulturelle sprog: Hvis man aldrig har fået en god introduktion, kan det føles fremmed, svært eller irrelevant. Men hvis man får en indgang, der passer til ens liv – og hvis man møder musikken i et rum, hvor man må starte fra nul – så kan musikken lettere blive meningsfuld og brugbar for unge.

Reaktualisering frem for formidling

Lydspor vil gerne reaktualisere, hvordan man lærer klassisk musik at kende. Lydspor arbejder derfor ikke med formidling forstået som at forklare, hvad klassisk musik er. Projektet arbejder med reaktualisering: at skabe situationer, hvor klassisk musik bliver noget, der giver mening i unges egne parametre, så man derigennem kan få kompetencerne til at afkode den klassiske musik.

Det handler f.eks. om at:

- flytte klassisk musik fra noget man burde, til noget man kan bruge i en ungdomskontekst
- gøre koderne tydelige uden at gøre oplevelsen belærende
- lade unge være medskabere og medarrangører – ikke kun publikum – i formater, hvor musikken kan opleves med kroppen, rummet, de andre mennesker – og ikke kun gennem forklaringen
- stille sig til rådighed for de unge
- arbejde i kontinuitet i indsatserne og i at genintroducere den klassiske musik løbende for at etablere et kendskab

ET PARTNERSKAB DER KAN NOGET I PRAKSIS

Lydspor er forankret i og støttet af Region Midtjylland og gennemføres i et partnerskab, der spænder fra talentmiljøer til festival og korliv – med stærke lokale kontaktflader til unge i Holstebro og Herning.

Partnerskabet består af:

- Ensemble MidtVest (EMV) (ét af Danmarks basisensembler – et kammerorkester etableret i 2002)
- Orkesterefterskolen (Danmarks eneste efterskole med hovedvægt på klassisk musik)
- Holstebro Musikskole
- MGK MidtVest
- Orkester MidtVest (unge symfoniorkester 12–20 år)
- Den Jyske Sangskole (200+ unge klassiske sangere og korfællesskaber)
- Herning Opera Festival (bl.a. med unge-initiativer, såsom Young Nordic Opera Choir)

Projektet er organiseret med Ensemble MidtVest som projektejer og en styregruppe med repræsentanter fra partnerkredsen – suppleret af en gruppe ungeambassadører, der har kvalificeret udviklingen af formater og greb.

HVAD LYDSPOR HAR GJORT:

EKSPERIMENTER, FORMATER OG KONKRETE NEDSLAG

Lydspor er designet som et eksplorativt udviklingsforløb: først viden og indsigter, derefter test og iteration – og hele tiden en tæt kobling mellem møde med unge og praktisk afprøvning.

Projektets hovedaktiviteter spænder bl.a. over:

- **Research og videnindsamling** (undersøgelser, fokusgrupper og interviews)
- **Udvikling og test af formater** (workshopforløb med takeover-koncert)
- **Interviews i forbindelse med konkrete events** som f.eks. Orkesterfestivalen, #RoPå – meditationskoncert på Herning Gymnasium, koncerter med EMV på Holstebro Gymnasium og Hammerum Efterskole

Hvad denne indsigtsrapport skal kunne

Lydspor er fra start tænkt med en tydelig lærings- og delingsambition: at dokumentere erfaringer, udvikle metoder og gøre viden tilgængelig for andre aktører – også nationalt.

Derfor samler denne indsigtsrapport Lydspors erfaringer og data i en form, der både er strategisk og praktisk. Rapporten har tre ambitioner:

- At give et billede af unges oplevelse af klassisk musik – hvad de får ud af den, hvad der gør den relevant, og hvilke barrierer der støjer.
- At pege på konkrete kommunikationsgreb – hvordan vi taler om klassisk musik på en måde, der føles rigtig for unge: respektfuldt for musikken, men nutidigt – inviterende, men ikke belærende.
- At beskrive, hvad der kan fungere i praksis – især hvad der sker, når unge bliver medskabere af rammerne (formater, værtskab, setting), og når klassisk musik får lov at optræde som en levende social handling, ikke kun et værk på en piedestal.

Metodisk blander rapporten kvantitative og kvalitative data, fordi det er i spændet mellem disse, at vi får de brugbare indsigter – og de redskaber, der kan gøre klassisk musik mere tilgængelig i en ungdomskontekst.

Om datagrundlag og afgrænsninger

Denne indsigtsrapport bygger på erfaringer og data fra pilotprojektet Lydspor. Det betyder, at datamængden er relativt begrænset, og at resultaterne ikke kan læses som repræsentative for alle unge. Rapportens formål er i stedet at samle de mest brugbare indsigter fra pilotens kvantitative og kvalitative materiale og omsætte dem til praktiske pejlemærker, greb og modeller, som kan inspirere ensembler, musik- og kulturskoler og andre aktører i det videre arbejde med at skabe flere og bedre møder mellem unge og klassisk musik.

DEL 1

**KVANTITATIVE
INDSIGTER – UNGES
FORHOLD TIL
KLASSISK MUSIK**

DEL 1 – KVANTITATIVE INDSIGTER – UNGES FORHOLD TIL KLASSISK MUSIK

BAGGRUND FOR DATA

Del 1 bygger på to kvantitative datakilder, der supplerer hinanden ved atrepræsentere to forskellige positioner tæt på og længere fra det klassiske musikmiljø:

1. Holstebro Gymnasium (live Mentimeter)

- **Dato:** 28. november 2025
- **Deltagere:** 51 elever
- **Kontekst:** Live interaktiv spørgeskemaundersøgelse gennemført umiddelbart efter en live-koncert med Ensemble MidtVest
- **Indhold:** tre tematiske blokke om (A) musikvaner, (B) hvordan unge opdager musik, og (C) koncertoplevelsen og klassisk musik fremadrettet. Denne session giver et billede af, hvad der sker, når en bred ungdomsgruppe møder klassisk musik "i virkeligheden" – og hvordan oplevelsen påvirker deres blik på musikken lige her og nu.

2. Tre spørgeskemaer

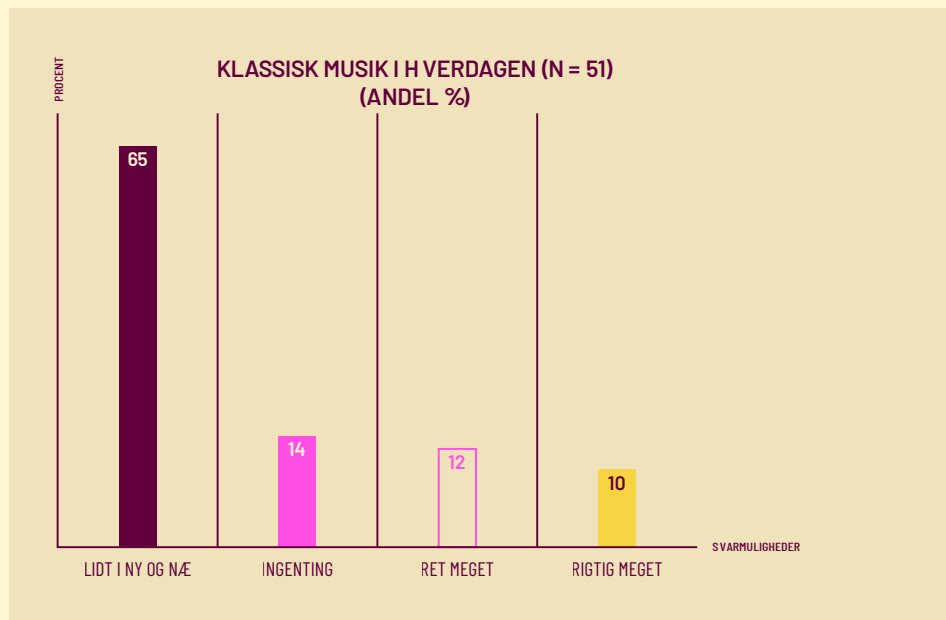
- **Spørgeskemaer:** gennemført i tre runder i foråret 2025
- **Deltagere:** 152 unge
- **Målgruppe:** primært unge, der allerede har en relation til klassisk musik via f.eks. musikskole, kor/orkester eller lign.
- **Relation til miljø:** bl.a. gennem Holstebro Musikskole, Orkesterefterskolen, Den Jyske Sangskole og Orkesterfestivalen 2025. Disse spørgeskemaer giver et miljønært billede af, hvad klassisk musik bliver til, når unge allerede har fået en indgang. Tallene skal derfor læses som indsigter i, hvad der virker, når relationen med klassisk musik er etableret, hvad de oplevede for at relationen blev skabt – og hvilke mekanismer der kan oversættes til at invitere flere ind.

Samlet set giver de kvantitative data os både et "første-møde"-blik (Holstebro Gymnasium) og et "relation/indefra"-blik (spørgeskemaerne). Det gør det muligt at identificere både potentialer og friktion.

HOLSTEBRO GYMNASIUM: KLASSISK MUSIK LIGE EFTER ET MØDE I VIRKELIGHEDEN

Holstebro-sessionen giver et øjebliksbillede af klassisk musik, netop dér hvor den lige har været i kontakt med en bred ungdomsgruppe. Data er indsamlet umiddelbart efter en livekoncert med Ensemble MidtVest, og siger derfor ikke kun noget om unges generelle forhold til klassisk musik, men også om, hvordan musikken opleves, forstås og placeres i bevidstheden lige efter et konkret møde.

Klassisk musik fylder lidt – men den er ikke fraværende

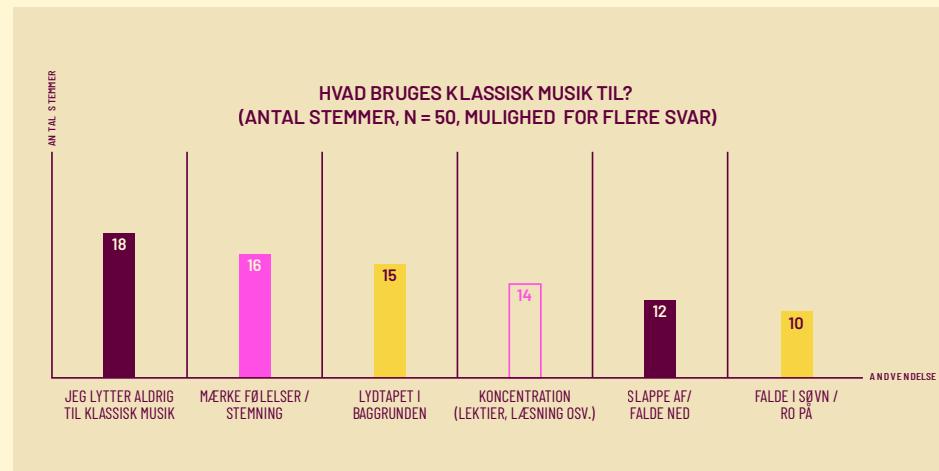

Model 1: Hvor meget fylder klassisk musik i dit liv lige nu?

Det første tydelige træk i materialet er, at klassisk musik for flertallet ikke er en central del af hverdagen, men heller ikke noget helt ukendt eller fraværende. Den største gruppe placerer sig i kategorien "lidt i ny og næ". Det peger på en løs tilknytning: musikken er til stede i periferien, men uden at fylde meget. Samtidig viser tallene også, at gruppen ikke er homogen. Der findes både en mindre gruppe uden nogen aktuel relation til genren og en mindre gruppe, for hvem klassisk musik allerede fylder forholdsvis meget.

Det er værd at hæfte sig ved, at hovedkategorien ikke er "ingenting", men netop en mellemposition. Klassisk musik ser derfor i denne kontekst ikke ud til primært at være noget, unge aktivt afviser. Snarere er det noget, der for mange ligger i udkanten af deres musikliv: noget de kender lidt til, møder af og til, men ikke nødvendigvis opsøger eller identificerer sig stærkt med.

Når klassisk musik bruges, bruges den til ro, stemning og fokus

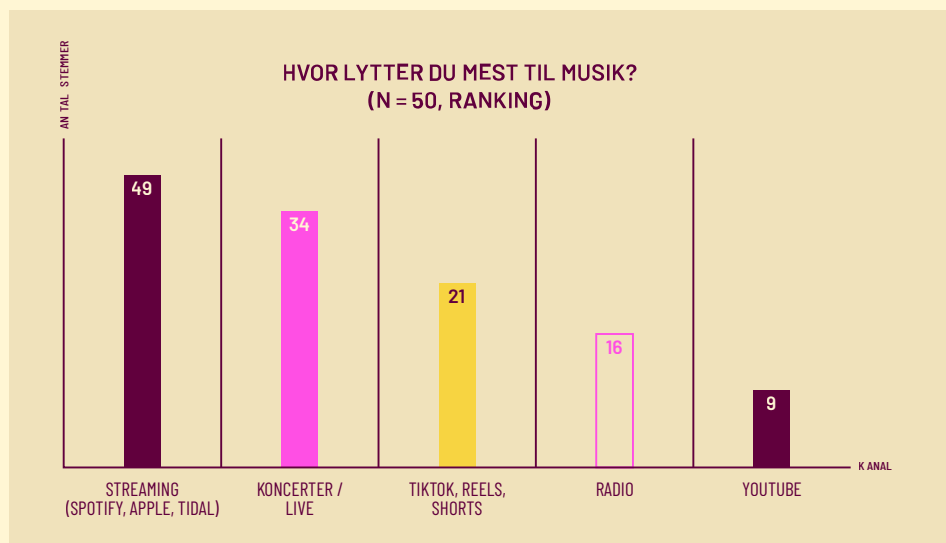
Model 2: Hvis du nogensinde lytter til klassisk musik – hvad bruger du det typisk til?

Det næste spørgsmål nuancerer billedet. En relativt stor gruppe markerer, at de aldrig lytter til klassisk musik. Det understreger, at relationen for mange stadig er svag. Men blandt dem, der faktisk bruger musikken, er mønstret slående tydeligt: klassisk musik forbindes især med følelsesmæssig stemning, baggrund, koncentration, afslapning og søvn eller ro.

Klassisk musik træder her ikke frem som noget, man først og fremmest bruger til identitet, social markering eller aktiv fandom. Den indgår snarere som en funktionel og stemningsmæssig ressource i hverdagen. Det er musik, man bruger til at regulere tempo, opmærksomhed og følelsesrum. Det er væsentligt, fordi det peger på, at klassisk musik i unges liv i høj grad forbindes med tilstande snarere end med genrebevidsthed. Den virker, før den nødvendigvis betyder noget som kulturel kategori.

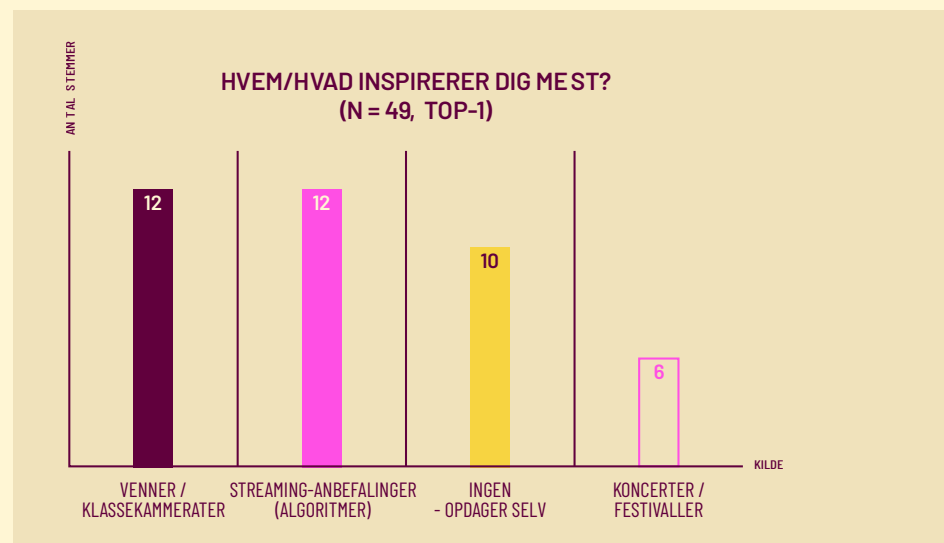
Dette peger også på et muligt sprogspor for formidlingen. Hvis klassisk musik i praksis bruges til ro, fokus og stemning, kan det være mere frugtbart at kommunikere gennem sådanne hverdagsnære ord end gennem begreber som tradition, dannelse og kulturarv, i hvert fald i første kontakt.

Musikopdagelse sker gennem både algoritmer, relationer og liveoplevelser

Model 3: Hvor lytter du mest til musik generelt?

Disse to spørgsmål siger noget vigtigt om den kontekst, klassisk musik skal træde ind i, hvis den skal fylde mere i unges liv. Streaming er næsten total som grundstruktur. Det er her, musikforbruget har sin base. Men liveoplevelsen står samtidig stærkt. Det er ikke en marginal aktivitet, men en reel del af den måde, mange unge møder musik på.

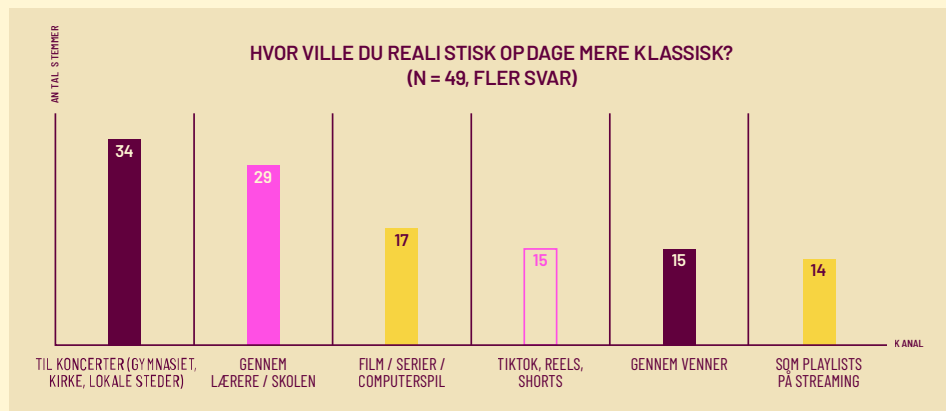

Model 4: Hvem/hvad inspirerer dig mest til at opdage ny musik?

Når det gælder selve opdagelsen af ny musik, står sociale relationer og algoritmiske anbefalinger lige stærkt. Det er et interessant dobbeltfund. Musik opdages hverken kun via teknologiske systemer eller kun via venner; den cirkulerer i et samspil mellem begge dele. Musik bliver anbefalet af nogen, men også foreslået af noget.

For klassisk musik betyder det, at formidling ikke kan tænkes ensidigt. Den må kunne leve både i den sociale delingslogik og i den digitale opdagelseslogik. Den skal både kunne sendes videre mellem mennesker og kunne findes, foreslås og give mening i en platformskultur, der ofte er præget af korte formater, tydelige stemninger og hurtig genkendelighed.

Skole og koncert er blandt de mest realistiske veje ind

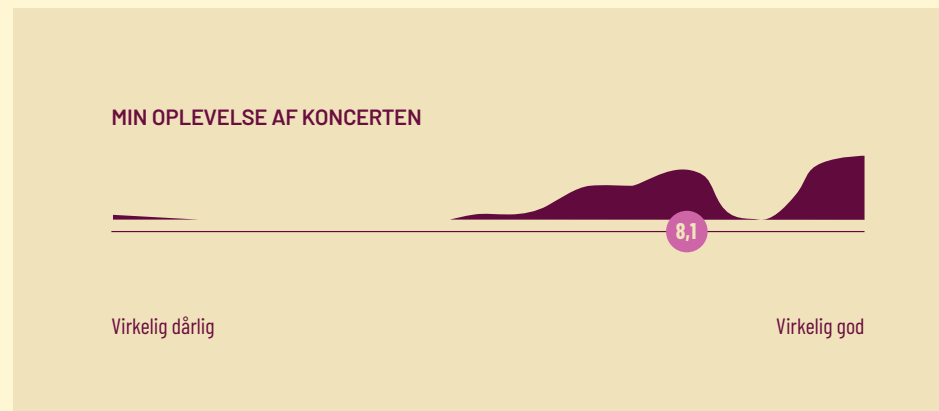
Model 5: Hvis du skulle opdage mere klassisk musik – hvor ville det mest realistisk være?

Dette spørgsmål er et af de mest handlingsanvisende i hele Holstebro-materialet. Her peger eleverne ikke bare på, hvor de faktisk opdager musik generelt, men hvor de mest realistisk kunne forestille sig at opdage mere klassisk musik specifikt. Og her står koncerter og skole meget stærkt.

Det er væsentligt, fordi det viser, at skolen ikke blot er en kanal, man kan bruge af praktiske årsager. Den fremstår som en legitim og realistisk adgangsvej i de unges egne øjne. Det samme gælder den konkrete koncertoplevelse i nære rum som gymnasiet, kirken eller lokale steder. Klassisk musik ser altså ud til at have særligt gode muligheder, når den introduceres i rammer, der allerede opleves som tilgængelige, fælles og konkrete.

Samtidig peger eleverne også tydeligt mod deres øvrige kulturuniverser: film, spil, sociale medier, venner og streaming. Det betyder, at skolen og koncerten ikke bør stå alene, men forstås som stærke første kontaktpunkter, der med fordel kan forbindes videre ud i de kanaler, unge i forvejen bevæger sig i.

Koncertoplevelsen vurderes højt

Model 6: Samlet oplevelse af koncerten (ranger koncertoplevelsen på en skala fra 0-10, n=49)

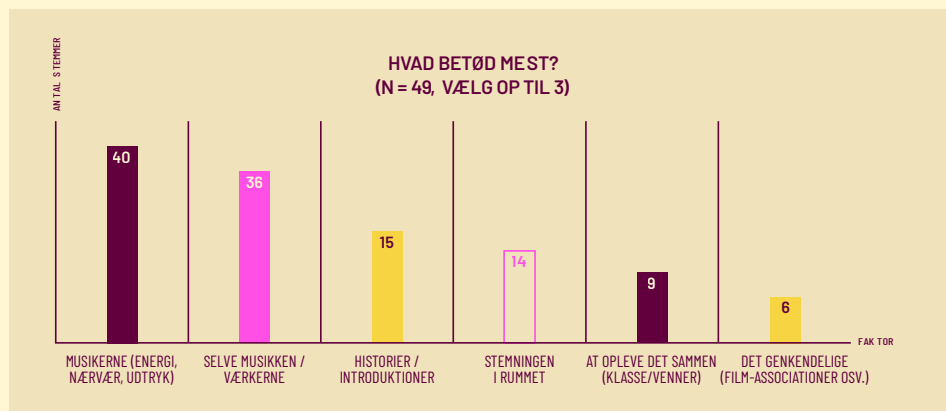
Koncertoplevelsen med Ensemble MidtVest blev gennemsnitligt vurderet til en score på 8,1 ud af 10 – fra virkelig dårlig til virkelig god.

Det er i sig selv markant, at koncertoplevelsen scorer så højt i en gruppe, hvor klassisk musik for de fleste kun fylder lidt i hverdagen. Det peger på, at livekoncerten ikke bare fungerer for dem, der allerede er interesserede, men også kan opleves som stærk, relevant og positiv blandt unge med en mere løs relation til genren.

Den høje vurdering bør ikke læses som et bevis på, at alle dermed ønsker mere klassisk musik i deres liv. Men den viser, at oplevelsen i situationen fungerer. Den livefremførte klassiske musik bliver ikke mødt med afstand eller modstand som standardreaktion. Tværtimod ser oplevelsen ud til at kunne skabe umiddelbar værdi, også uden at der nødvendigvis allerede findes en forankret interesse.

Det er vigtigt, fordi det udfordrer en antagelse om, at klassisk musik i sig selv skulle være vanskelig at bringe i spil for unge. Materialet peger snarere på, at formen for mødet er afgørende. Når mødet faktisk finder sted, kan oplevelsen være stærk.

Musikerne og musikken bærer oplevelsen – men fortælling og rammesætning løfter den

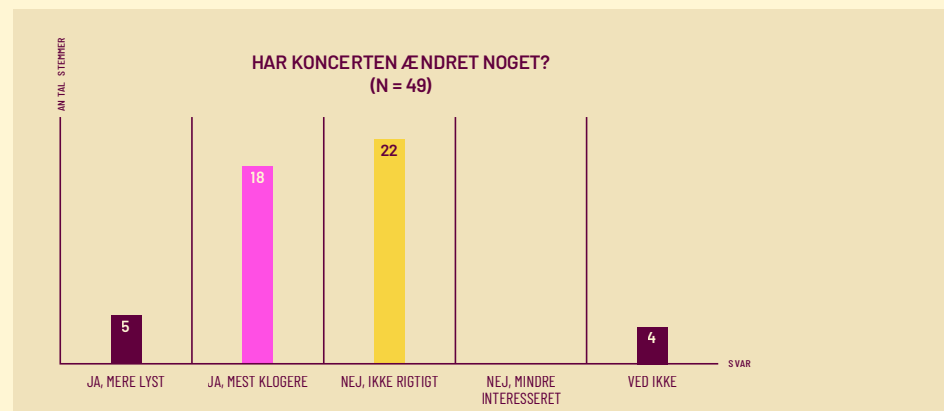
Model 7: Hvad betød mest for din oplevelse?

Det er værd at lægge mærke til, at de to klart stærkeste faktorer er musikerne og musikken selv. Det tyder på, at den kunstneriske kerne holder. Der er altså ikke noget i materialet, der peger på, at unge kun kan engagere sig, hvis musikken først oversættes til en hel anden kontekst.

Samtidig viser tallene også, at oplevelsen ikke står alene som "ren musik". Introduktioner, historier og stemningen i rummet har en tydelig betydning. Det samme gælder, om end i mindre grad, det sociale fællesskab og genkendelige associationer. Disse elementer bærer ikke oplevelsen alene, men de ser ud til at gøre mødet lettere at træde ind i og lettere at afkode.

Det peger på en vigtig balance. Klassisk musik behøver ikke skjules eller opløses for at virke. Men den kan styrkes i mødet med unge, når den omgives af menneskeligt nærvær, en tydelig ramme og små greb, der gør situationen mere læsbar og mindre fremmed.

Koncerten skaber især afkodning og åbenhed – ikke en modreaktion

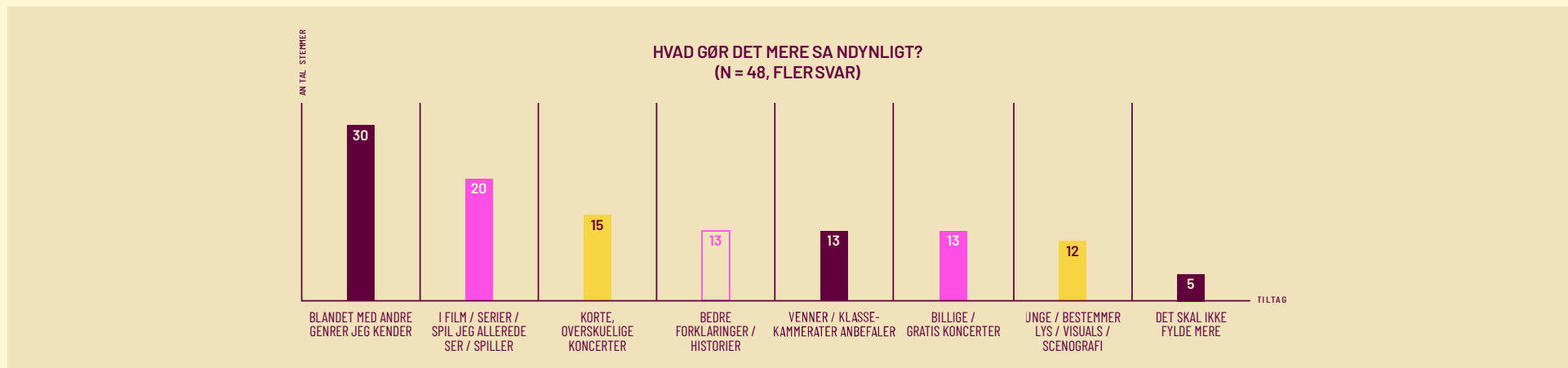
Model 8: Har koncerten ændret noget i forhold til klassisk musik?

Dette er et af Holstebro-sessionens vigtigste resultater. En relativt lille gruppe svarer, at de har fået mere lyst til klassisk musik. En større gruppe svarer, at de mest er blevet klogere. Den største gruppe siger, at koncerten ikke rigtigt har ændret noget. Men det mest bemærkelsesværdige er, at ingen svarer, at de er blevet mindre interesserede.

Det peger på, at en enkelt koncert sjældent er nok til at skabe et markant skift i interesse hos alle. Men det peger også på, at koncerten kan skabe noget andet, som er vigtigt: afkodning. At blive "mere klog" kan her forstås som et udtryk for, at musikken er blevet mindre fremmed, mere forståelig eller mere konkret. Og det er ikke uvæsentligt i et felt, hvor fremmedgørelse og oplevet distance ofte er en væsentlig barriere.

Fraværet af negativ bevægelse er i sig selv centralt. Det antyder, at mødet med klassisk musik ikke skaber modstand, selv når det ikke skaber umiddelbar begejstring. Det er en vigtig pointe i relation til senere sammenligning med de mere miljønære spørgeskemadata, fordi det viser noget om det første møde: det producerer i bedste fald lyst og i mange tilfælde forståelse, men ikke modvilje.

De unge peger selv på broerne ind

Model 9: Hvad ville gøre det mere sandsynligt, at klassisk musik bliver en større del af din hverdag?

Afslutningsvis peger eleverne selv ganske præcist på, hvad der kunne gøre klassisk musik mere nærværende i deres hverdag. Her træder et tydeligt mønster frem: De efterspørger ikke nødvendigvis, at klassisk musik skal være noget helt andet, men de efterspørger broer. Broer til genrer, de kender. Broer til film, serier og spil. Broer i form af kortere formater, tydeligere forklaringer, lavere økonomisk tærskel og større ungt medejerskab.

Det er bemærkelsesværdigt, at kun fem svarer, at klassisk musik ikke skal fylde mere. Resten peger i forskellig grad på forhold, der kunne gøre genren mere tilgængelig eller mere sandsynlig som del af deres liv. Det antyder, at spørgsmålet ikke først og fremmest er, om unge principielt ønsker mere klassisk musik, men under hvilke betingelser det opleves som realistisk og relevant.

Tallene peger også på, at adgang ikke kun handler om pris eller information. Det handler i lige så høj grad om genkendelighed, oversættelse og ejerskab. Klassisk musik kommer tættere på, når den kobles til noget, unge allerede er i kontakt med, og når mødet med den opleves som håndterbart, meningsfuldt og delvist deres eget.

Spørgeskemaer: Når unge allerede er tæt på klassisk musik

Hvor sessionen på Holstebro Gymnasium giver os et øjebliksbillede af en bred elevgruppe lige efter et konkret møde med Ensemble MidtVest, giver spørgeskemaundersøgelsen et indblik i, hvordan klassisk musik opleves, bruges og deles, når unge allerede har en relation til musikken gennem musikskole, kor, orkester, festival eller undervisning.

Det betyder også i denne sammenhæng, at tallene ikke skal læses som repræsentative. De er snarere miljøtal: de viser, hvad klassisk musik kan blive til, når unge først har fået en indgang. Og peger på de knapper, man kan skrue på, hvis man vil invitere flere ind.

Samtidig er sammenstillingen med Holstebro Gymnasium interessant: I disse data ser vi, at klassisk musik fylder "lidt i ny og næ" for flertallet, men at en live-oplevelse kan vurderes meget højt og skabe læring uden at skabe modstand. I spørgeskemaerne ser vi, hvad der sker når den sporadiske kontakt bliver til en relation: Musikkens udbytte bliver mere tydeligt, fællesskabet bliver en bærer, og klassisk musik bliver noget, man kan være i – sammen.

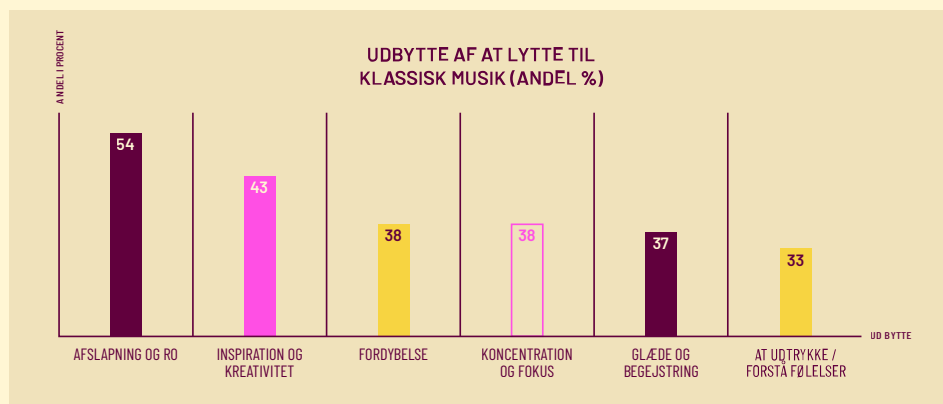
Datagrundlag: en målgruppe tæt på musikken

Spørgeskemaerne har en samlet besvarelse (N) på: 152, hvor ca. 80 % er 12-17 år, og ca. 58 % er pige/kvinde og 40 % dreng/mand.

I forhold til sessionen på Holstebro Gymnasium, er denne gruppe i høj grad aktiv inden for den klassiske musik – hvilket også afspejles i, at 84 % selv spiller klassisk musik. Det gør datasættet relevant som en slags forstørrelsesglas på, hvad der skaber værdi, når musikken først er blevet en del af livet.

Hvad de får ud af klassisk musik: hverdagsord vinder – ikke højtravende kulturord

Når unge bliver spurgt om udbyttet af at lytte til klassisk musik, topper helt konkrete ord:

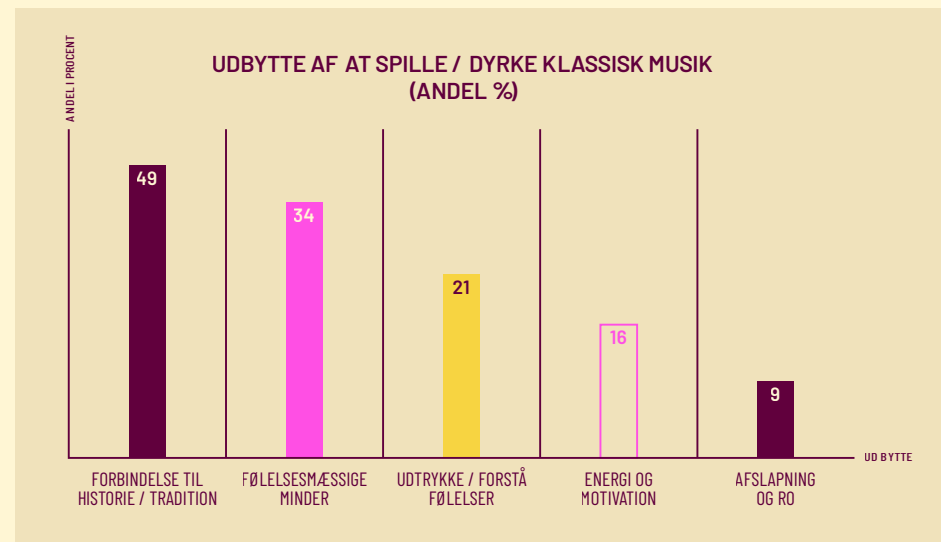
Model 10: Hvad giver det dig at lytte til klassisk musik?

Det matcher Holstebro Gymnasium-sessionen, hvor de hyppigste anvendelser af klassisk musik også ligger i stemning, baggrund, fokus og ro. Med andre ord: Når unge først lytter (uanset om de er "indenfor" eller "udenfor"), bliver klassisk musik ofte brugt som en tilstand – en vej til ro, fokus og følelsesmæssig regulering.

Den store forskel i spørgeskemaerne er, at målgruppen har et mere udbygget forhold til musikken: De kan sætte flere ord på udbyttet, og musikken er i højere grad knyttet til identitet og praksis.

Når de taler om at spille/dyrke klassisk musik, skifter sproget

Her ændrer topordene sig:

Model 11: Hvad giver det dig at spille klassisk musik?

Det peger på en strategisk skelnen, som er vigtig for kommunikation omkring klassisk musik:

- **Lytning** er nutidigt, kropsligt og hverdagsnært (ro, fokus, stemning).
- **Udøvelse** åbner for tradition, identitet og arv – men det er ofte ikke den bedste første indgang for nye lyttere.

De åbne svar viser, hvad unge selv vægter, når de ikke bliver "guidet" af svarmuligheder.

På tværs af åbne svar går især fire temaer igen, når de beskriver "Det bedste ved at spille klassisk musik?" (se citater på næste side).

Her kan man se den samme dobbelthed, som vi også så i gymnasie-sessionens koncertspørgsmål: Musikkens kerne (lyden/musikken) er central – men det sociale og rammen løfter.

FÆLLESSKAB OG VENNER

"Følelsen af et unikt fællesskab skabt gennem lyden af et helt orkester."

"Helt klart det fællesskab, man får."

"Det bedste er følelsen af, at man laver noget musik sammen med andre."

"At skabe/lave musik – at være sammen med andre."

LYDEN/ÆSTETIKKEN

"Det lyder godt."

"At lave noget smukt."

*"Det hele. Der er en ro og et helt andet lag i musikken,
som ikke er i andre genrer som pop og rock."*

"Jeg elsker lyden."

FØLELSE/INDRE OPLEVELSE

"Følelsen af at være forbundet til noget større/personligt."

"Det gør altid én i bedre humør og gør én mere afslappet."

"Det er afslappende og roligt. Jeg føler, jeg kan give følelser til den klassiske musik jeg spiller."

"Man kan virkelig finde en ro i det, og det er simpelthen så smukt."

"Den rummende følelse, det giver indeni."

UDVIKLING/MESTRING

"Når man endelig er ved at knække koden til en sang, og man kan mærke, at man er lige ved at kunne den."

"Når noget du har øvet på længe, bliver forenet og lykkes."

"Mærke at man bliver bedre til sit instrument og kammermusik."

"Et meget nørdet fællesskab, og at se man forbedrer sig. Det er også fedt at vise andre, hvad man har lært til koncerter."

"Spille sammen med andre. Opleve egen udvikling."

Hvordan klassisk musik lever i deres liv: fællesskab er næsten lige så vigtigt som musikken

Et af de mest markante fund i spørgeskemaerne er, at unge i miljøet vurderer musikken og det sociale næsten lige højt.

På skala 1-5:

○ **Musikken** vægtet gennemsnit ca. 4,02 ud af 5 (ca. 75 % svarer 4-5)

○ **Det sociale/fællesskabet** ca. 3,98 ud af 5 (ca. 71 % svarer 4-5)

Det er en vigtig modvægt til forestillingen om klassisk musik som en indadvendt kunstart, man oplever alene i stilhed. I denne gruppe er klassisk musik i praksis både fordybelse og fællesskab.

Og det har direkte parallel til sessionen på Holstebro Gymnasium: Her fyldte "at vi oplevede det sammen" mindre end musikerne/musikken, men det var stadig en faktor – og i de kvalitative indsigter (se næste afsnit) ser vi, at fællesskabet ofte er det, der gør musikken levende og anbefalelsesværdig.

Adfærd: de oplever klassisk musik meget – og ofte sammen med andre

○ **Koncerter/arrangementer** 64 % siger at de oplever koncerter med klassisk musik ofte (dvs. at de oplever koncerter 6+ gange om året)

○ **Hvem de oplever klassisk musik sammen med** venner (65 %), familie (59 %), andre klassiske musikere (53 %), skole/undervisning (37 %)

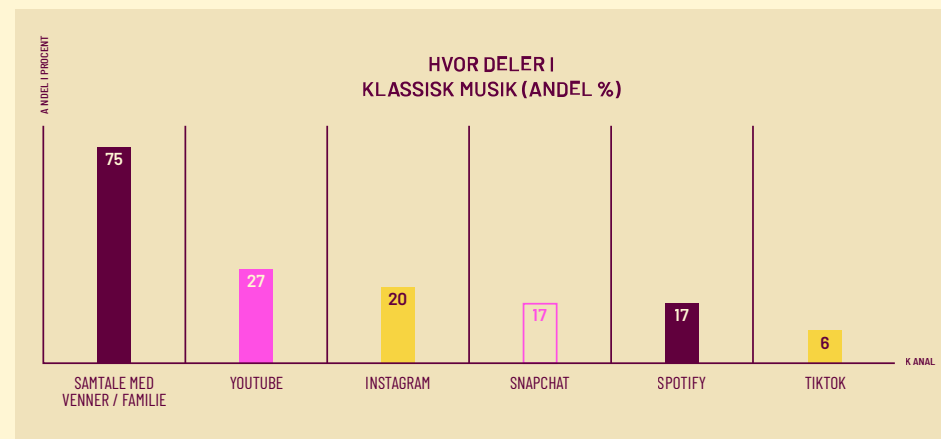
○ **Hvor de oplever klassisk** live koncertsale (79 %), kirker (70 %), skole/uddannelse (42 %), festivaler (24 %)

Det er værd at holde fast i én pointe: i miljøet er klassisk musik ikke kun noget, man "har" – det er noget, man deltager i. Det sker i rum, der i sig selv er sociale og symbolske (koncertsal, kirke, festival) og i fællesskaber, hvor musikken bliver en del af relationer.

Deling: den stærkeste kanal er relationen

I undersøgelsen svarer 63 %, at de deler deres lytteoplevelser.

Og når de deler, sker det især via:

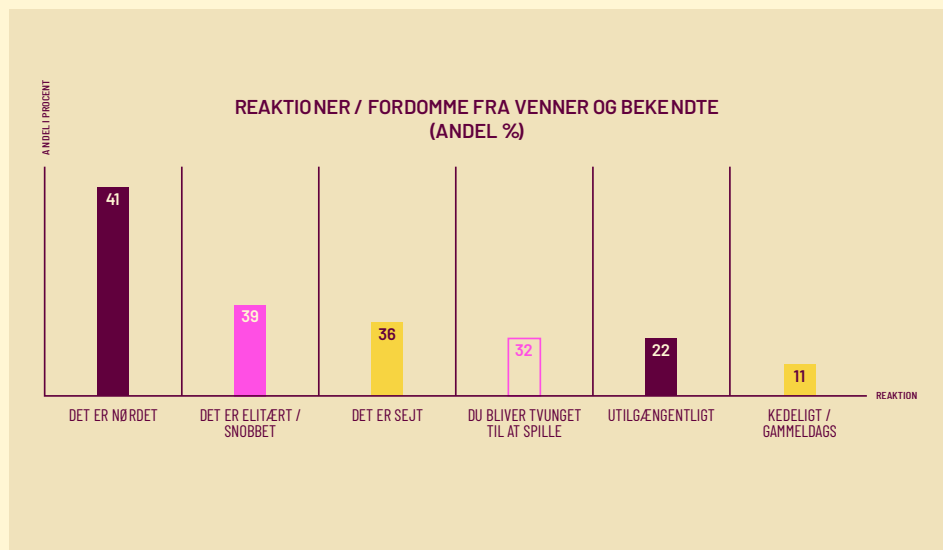
Model 12: Hvor deler du den klassiske musik, du lytter til?

Det er et interessant fund, fordi det flugter med sessionen på Holstebro Gymnasium, hvor venner og algoritmer var de største inspirationskilder til ny musik. Men her ser vi endnu tydeligere, at klassisk musik cirkulerer relationelt. Selv i en digital ungdomskultur er klassisk musik i høj grad noget, man "giver videre" gennem samtaler og konkrete anbefalinger.

Kommunikation til unge bør ikke kun handle om "reach" og "content", men om at give unge ord, anledninger og formater, der gør det let at anbefale musikken til hinanden: "prøv den her når du..." og "skal vi tage afsted sammen?".

Barrierer og spændinger: selv de musiknære møder fordomme, status og "koder"

Selv i en målgruppe, hvor langt de fleste selv spiller klassisk musik, møder de tydelige reaktioner fra omverdenen:

Model 13: Hvilke reaktioner møder du fra dine venner og bekendte, når du siger, at du interesserer dig for klassisk musik?

Det mest interessante er, at "nørdet/elitært" og "sejt" lever side om side. Det fortæller os, at klassisk musik for mange unge er et identitetsfelt, hvor status forhandles:

- For nogle er det en markør for dybde, kunnen og noget særligt.
- For andre er det forbundet med snob, tvang eller fremmedhed.

Set i lyset af sessionen på Holstebro Gymnasium er det væsentligt: Når en elevgruppe får en live-oplevelse og ingen bliver mere negative, tyder det på, at fordommene ikke nødvendigvis står fast. Men de er til stede som social baggrundsstøj – og derfor skal vi hjælpe unge med at bære musikken socialt: gøre det lettere at være nysgerrig uden at føle sig mærkelig.

Dem der ikke lytter i hverdagen – selv om de er tæt på miljøet

I en lille delgruppe (N=13) af musiknære unge, som ikke lytter til klassisk i hverdagen, er barriererne ikke pris eller adgang:

- Ikke præsenteret på en måde, der fanger: 62 %
- Føles ikke relevant: 54 %
- Ca. 23 %: mangler omgangskreds, der lytter / ved ikke hvor man starter / føler de ikke ved nok

Og hvad kunne hjælpe?

- Nye/anderledes formater: 46 %
- Kombineret med andre genrer: 38 %
- Bedre guide til, hvad man skal lytte efter: 38 %
- Mere i populære medier: 23 %

Det ligger i direkte forlængelse af sessionen på Holstebro Gymnasium, hvor de samme "broer" dukker op (genre-mix, film/spil, korte formater, guidning). Det er vigtigt, fordi det viser, at disse greb ikke kun er "tricks til uindviede". De kan også aktivere dem, der allerede står i periferien af miljøet.

DEL 2

KVALITATIVE INDSIGTER – RUNDT OM UNGE OG KLASSISK MUSIK

DEL 2

KVALITATIVE INDSIGTER - RUNDT OM UNGE OG KLASSISK MUSIK

INTERVIEWS MED UNDERVISERE, UNGE OG NYERE PROFESSIONELLE I KARRIEREN PROFESSIONELLE

Del 2 beskriver, hvordan de kvalitative interviews i undersøgelsen samlet peger på, at klassisk musik sjældent bliver relevant for unge gennem forklaringer, kanon eller vigtighed. Den bliver relevant gennem adgang. Adgang forstået som noget, der bygges i mødet mellem relationer, rammer og konkrete indgange, der gør det legitimt at være ny: et sted man kan komme, som man er; en situation, der giver mening i ens hverdag; og en oplevelse, der kan mærkes i kroppen, før den skal forstås med hovedet.

På tværs af tre perspektiver – underviserne, de unge og de nyere professionelle – går de samme ting igen: koder og format er ofte en større barriere end musikken; live-oplevelsen kan være en genvej til relevans, fordi den er fysisk og nær; og formidling virker bedst, når den føles som en invitation (billeder, fortælling, korte introer), ikke som undervisning. Samtidig peger de nyere professionelle på et dobbelt arbejde: at afmontere elitismens rygte udadtil og at åbne branchen indadtil, så billedet af, hvad klassisk musik kan være – og hvem man kan være i den – bliver bredere og mere spejlbart. Vi skal undersøge hvordan, den klassiske musik kan stille sig til rådighed for flere.

Kvalitativt datagrundlag: tre perspektiver på samme udfordring

A - INTERVIEWS MED UNDERVISERE

Underviserne giver et praksisnært blik på, hvordan unge får adgang til klassisk musik gennem relationer, rammer og pædagogiske greb – og hvordan indgangen ofte handler mere om oplevelse, fortælling og tryghed end om forklaring.

B - INTERVIEWS MED UNGE (UNGE DER MØDER MUSIKKEN FOR FØRSTE GANG OG UNGE FRA MILJØER, HVOR DE UDØVER KLASSISK MUSIK)

De unge beskriver musikken i deres eget sprog og i deres eget tempo: hvad der gør klassisk relevant i hverdagen, hvor musikken allerede dukker op (f.eks. digitalt og i regi af andre formater), og hvilke koder/rum der typisk skaber usikkerhed.

C - INTERVIEWS MED DE NYERE PROFESSIONELLE MUSIKERE

De professionelle, som selv har været unge for nyligt, har et dobbeltblik: de forsvare musikkens kraft, men er samtidig meget direkte om barriererne – både på publikumsiden (koder, elitisme, adgang) og på branchens inderside (snævre forestillinger om, hvem man kan være, og hvad klassisk musik kan være).

Den gode intro er en oplevelse, et billede og en fortælling

Underviserne beskriver gentagende gange, at indgangen til musikken sjældent skal være en forklaring af værkerne – men et møde, som unge kan huske, og som giver dem noget at hægte oplevelsen op på. Fortællinger, billeder, sceniske greb og tydelige rammer gør musikken lettere at huske og lettere at tale om bagefter. Især når oplevelsen bliver et fælles referencepunkt i skole- eller holdkontekst: noget “vi oplevede sammen”.

“Når musikken får en fortælling – noget man kan se for sig – så husker de den. De kan komme tilbage og sige: ‘Det stykke hørte vi i musik, og der var den der historie [...]’”

Underviser

Samtidig er underviserne meget konkrete omkring opmærksomhed som vilkår: vinduet for påvirkning kan være kort, og derfor skal belønningen komme tidligt. Det er ikke et argument mod kvalitet – det er et designparameter.

“Hvis man skal ramme unge, skal man gøre det kort. Det vindue, hvor du kan ramme dem, kan være meget lille.”

Underviser

Det er værd at bemærke, hvordan den pointe matcher unges egne udsagn om tempo og fastholdelse: når indgangen er tydelig, kan de følge med; når den ikke er, glider de væk – ikke nødvendigvis fordi de ikke vil, men fordi formatet ikke hjælper dem i gang.

Peer-to-peer og spejling

En særligt pointe fra underviserne er peer-to-peer-logikken: Unge bliver fanget, når de ser nogen på deres egen alder (eller lidt ældre) spille. Det gør genren konkret og mulig – ikke bare imponerende. Spejlingen bliver et bevis: "det her kunne også være mig", eller "det er ikke kun noget voksne gør i et rum, jeg ikke hører til i".

*"Noget af det, der fanger mest, er faktisk at høre andre børn/unge.
Jeg kan godt stille mig op og fortælle – men de vil hellere
høre nogen på deres egen alder."*

Underviser

Dette spejlingsprincip går igen i unges egne udsagn: de efterspørger ofte en indgang, hvor de kan se håndværket og forstå "hvad der foregår" – ikke nødvendigvis med lange forklaringer, men ved at kunne aflæse kroppen, instrumentet, samspillet og situationen.

"Jeg tror faktisk, at der virkelig er meget visuelt i det, når man ikke ved noget om det. Jeg tror f.eks. at hvis jeg spillede en koncert for nogle af mine venner fra gymnasiet, der ikke vidste noget som helst [...] Det de syntes var sjovt ved det, var at se mig som performer og hvad jeg gjorde. [...] Man kan jo gøre vildt mange ting i en koncert for at gøre det mere spændende. Hvis man bare kun lytter til det, så kan man godt tænke, hvad er det for noget kedeligt med det her. Men hvis man kommer ind i det, hvor man også kan se, hvad der foregår, så gør det måske lidt mere spændende."

Ung, udøvende

Den signifikante voksen og det trygge øverum

Underviserne beskriver, at adgangen til klassisk musik ofte bæres af relationer. For nogle unge bliver musik et stabilt holdepunkt i en urolig hverdag, og her bliver underviseren mere end en fagperson: en betydningsfuld og signifikant voksen, som gør det legitimt at være i musikken over tid. Underviseren bliver ikke kun den, der lærer fra sig, men også en voksen fortrolig, der ser den unge, følger deres udvikling og er med til at gøre musiklivet trygt og muligt.

"Nogle gange er man en voksen fortrolig [...] det er vigtigt, at det fungerer for de unge mennesker [...] det eneste, der fungerer for dem, er at gå hen og spille musik."

Underviser

Samtidig peger materialet på, at tryghed ikke er det samme som lave krav. Tværtimod er det ofte kombinationen af høj ambition og høj tryghed, der gør, at unge tør blive i musikken. Klassisk musik kan føles sårbar, fordi det ikke kun handler om teknik, men også om identitet. Når man spiller, risikerer man at føle sig forkert. Derfor bliver læringsrummet – og især pladsen til fejl – afgørende. Unge skal kunne mærke, at det er tilladt at prøve, famle og fejle uden at miste modet eller føle sig ramt som person.

"Det er virkelig, virkelig vigtigt. Musikken er en del af én selv, så man skal turde, at det går galt. Og når det går galt, må det stadig ikke blive en dårlig oplevelse – det er kritisk vigtigt. For det der med, at man ikke må spille forkert, gør bare, at det altid er det forkerte, man kommer til at tænke på."

Underviser

De unge selv beskriver den gode underviser som en, der er til stede – også når det gælder. Det handler ikke kun om teknik og faglighed, men om loyalitet, opmærksomhed og det at møde op, når den unge står i en sårbar situation, f.eks. ved en koncert eller en optræden.

"Det jeg føler er vigtigt ved en lærer, er at de er der hele tiden og dukker op til ting. For eksempel når man spiller, det synes jeg er vigtigt. Det betyder ekstremt meget, at de kommer op og ser, hvordan man præsterer, fordi det jo er der, det gælder, og man skal vise det frem for andre."

Ung, udøvende

Samtidig peger de unge på, at den voksne godt må være tydelig og krævende, så længe det sker på en måde, der opleves konstruktiv. De efterspørger ikke lærere, der pakker alting ind, men lærere, der kan sige, hvad der skal forbedres, uden at det bliver utrygt eller demotiverende.

"[Mine undervisere] har fundet en måde at gøre det på, hvor de fortæller en, hvad det er, man skal forbedre, og hvad der er galt. De dækker ikke over det – de holder ikke tilbage. Men de gør det på en måde, så det ikke bliver stødende, men motiverende. Ja, konstruktivt."

Ung, udøvende

For flere unge bliver relationen til underviseren desuden mere end selve undervisningen. Den glider over i en løbende samtale om repertoire, muligheder, koncerter, konkurrencer og retning. På den måde bliver den betydningsfulde voksne også en, der hjælper med at holde motivationen levende og gøre vejen videre mere overskuelig.

*"Det er ikke kun undervisning, man snakker med dem om
- det er også bare generelt i hverdagen, når man ikke har dem
til undervisning. At man snakker om konkurrencer eller noget nyt
repertoire, man skal lære, eller koncerter eller festivaler eller hvad ved jeg.
Altså at det bliver lidt mere end bare en lærer."*

Ung, udøvende

Der ligger samtidig en vigtig skyggeside i materialet: Når relationen er ustabil, eller når den voksne trækker sig, kan det skabe friktion og usikkerhed og gøre hele tilegnelsen af den klassiske musik mere sårbar. Samlet peger afsnittet derfor på en central pointe: Afkodning sker ikke kun gennem formater, introer og kommunikation. Den bæres også af mennesker. Når en ung møder en voksen, der gør det legitimt at være ny, og som samtidig tør stille krav på en tryk måde, bliver den klassiske musik mindre fremmed og mere mulig.

Koder og rammer er det, der støjer, før musikken overhovedet får en chance

Flere unge forbinder klassisk med et sæt usagte regler: man skal sidde stille, forstå det, opføre sig rigtigt. I interviewene med de unge, som ikke er udøvende, kommer det frem som et sammenstød mellem deres hverdag og en forestilling om koncertsituationen som et rum, hvor man kan gøre noget forkert.

"Jeg tror, der er mange fordomme med, at du kommer her [til koncerten], og skal holde din mund og lytte i lang tid."

Ung, ikke udøvende

Andre unges første associationer peger i samme retning: klassisk musik kobles hurtigt til noget "voksent" og "kirkeagtigt" – ikke nødvendigvis som modvilje, men som afstand.

"Det føles gammeldags. Og så de der instrumenter, violin og sådan noget. [...] Jeg tænker bare på høje toner."

Ung, ikke udøvende

Det er præcis her, de nyere professionelle beskriver, at værtskab og sprog bliver en reel adgangsstrategi. Ikke for at undskylde musikken – men for at fjerne frygten for at gøre noget forkert.

"Jeg har mødt mange jævnaldrende, som har syntes, det var helt vildt nøjeren at skulle ind til en klassisk koncert. Jeg kan finde på at sige: 'du behøver ikke at lade være med at trække vejret, når vi går ind i salen, du må gerne være der.' [...] Hellere et publikum i sweatpants, end at ikke have et publikum, fordi de ikke havde et jakkesæt."

For nyligt ung professionel

Underviserne formulerer en gennemgående strukturel pointe: Mange unge fravælger ikke klassisk musik aktivt; de får bare aldrig et reelt møde, hvor de kan vælge den til. Derfor bliver kommunikation også et adgangsspørgsmål: hvor og med hvem dukker musikken op? Skolen bliver her en særlig stærk arena, fordi den kan give et første møde uden at kræve forforståelse eller "kulturel selvtransport".

"Det handler om, at de får muligheden for at vælge klassisk musik til. Der er rigtig mange, der aldrig får muligheden."

Samtidig peger underviserne på, at løsningen også handler om organisering: at kunne producere mange små møder over tid – ikke kun store events – og at miljøet skal kunne bære det som fælles praksis, ikke kun som enkeltpersoners ildsjælsarbejde.

Klassisk musik i unges hverdag

De unge beskriver ofte klassisk musik med hverdagsord og brugssituationer: ro, søvn, fokus, lektier. Klassisk bliver valgt, når man vil "lande" eller koncentrere sig – ofte fordi musikken ikke kræver sproglig opmærksomhed (ingen tekst) og kan fungere som et regulerende lag.

"Hvis jeg hører klassisk, er det tit når jeg skal sove eller lave lektier [...] det kan godt bare ligge i baggrunden, mens jeg laver noget andet."

Ung, ikke udøvende

Samtidig er klassisk musik allerede til stede i unges digitale kultur som klip og lydbidder i unges feeds – men de falder fra, når formen bliver lang uden indgang. Pointen er ikke, at unge ikke kan fordybe sig; pointen er, at indgangen ofte skal være kort og tydelig, før fordybelsen kan komme.

"Man hører det faktisk tit, når man scroller [...] men når man så prøver at høre det rigtigt, bliver det langt [...] så vi kobler fra og går videre."

Ung, ikke udøvende

Her bliver "hvor starter jeg?" et helt konkret behov: korte referencepunkter, små introer og en form for vejledning, der gør oplevelsen tilgængelig uden at føles skoleagtig.

Et gennemgående træk i de kvalitative interviews er desuden, at musikken ofte bliver mest levende, når den får en social ramme: noget man deler i øjeblikket eller kan tale om bagefter. Her kan skole- og holdkontekster skabe et fælles referencepunkt for et fælles møde med musikken – hvor man sammen kan referere til oplevelsen – og vejlede fortællinger/introer kan gøre det lettere at sætte ord på oplevelsen bagefter.

Her er mekanismen vigtig: Når unge har et sprog for oplevelsen, får de også lettere ved at give den videre. Det matcher det kvantitative fund om, at relationer er en stærk kanal – og at deling ofte er "mund til mund", ikke kun via f.eks. sociale medier.

Broer som adgang og branchens egen fortælling

Vi skal gøre op med, at der kun er én rigtig slags publikum og musiker. De nyere professionelle sætter ord på en social usikkerhed, som går igen i flere interviews: mange unge oplever klassiske koncertkoder som et risiko-rum. Ikke fordi musikken i sig selv afviser dem, men fordi rummet kan føles som et sted, hvor man kan gøre noget forkert, være "for meget" eller afsløre, at man ikke ved, hvordan man "gør det rigtigt". Her bliver værtskab og sprog en praktisk adgangsstrategi: ikke som en venlig floskel, men som en konkret afmontering af den sociale risiko ved overhovedet at gå ind.

De udøvende unge supplerer med et meget konkret "referencepunkt"-behov: hvis man ikke ved, hvad et symfoniorkester er, eller hvem Mozart er, kan klassisk blive et fremmedsprog uden kroge.

"Hvis man skal engagere en masse unge mennesker i klassisk musik, så er det måske også fint nok, at man rent faktisk ved, hvad det er, før man bliver kastet ud i det. Hvordan ser et symfoniorkester ud? Hvem var Mozart, for eksempel? Så man har et referencepunkt."

Ung, udøvende

Når vi taler om at sænke tærsklen for at deltage i koncertrummet, handler det derfor ikke kun om pris og tilgængelighed. Det handler i høj grad om at gøre det legitimt at være ny – og om at give unge en oplevelse af kontrol: "jeg kan godt være her, uden at jeg skal kunne noget på forhånd."

Samtidig peger de professionelle på en intern udfordring, i det tilfælde, at det handler om at få unge til at blive udøvende musikere: ensporede uddannelses- og kvalitets-

logikker kan sende et signal om, at man kun kan være én type musiker, og at der kun findes én legitim måde at høre til i feltet. Det gør miljøet smallere – og gør det sværere at skabe mange indgange for mange typer unge.

*"Studieplanerne signalerer, at du kun kan være én type musiker [...]
Vi burde åbne for, at man kan være mange slags musikere
– og blive taget seriøst i det."*

Ung, udøvende

Endelig peger de på geografi og tidlighed: Hvis adgangen til store oplevelser og stærke institutioner er ujævnt fordelt i landet, bliver unges møde med musikken også ujævnt. Derfor handler adgang også om, at afsendere af klassisk musik kommer ud til de unge dér, hvor de er – tidligt – og reducerer unges oplevelse af friktion ved at skulle "opsøge kultur rigtigt".

"Broer" er derfor en nøgle til adgang. En bro er et greb, der forbinder klassisk musik med noget, unge allerede har: deres mediebrug, deres referencepunkter eller deres sociale tryghed. Broens funktion er ikke at erstatte musikken, men at reducere friktionen i overgangen fra "det her møder jeg tilfældigt" til "det her tør jeg gå ind i". De unge peger for eksempel på broer via noget, de kender i forvejen fra andre kulturverdener (spil, film, andre musikgenrer), en bro i form af introduktion i øjenhøjde, og en bro i form af koncertformater med plads til dem, der er ved at lære musikken at kende. Broer er dermed både et kommunikationsprincip og et formatprincip: De skaber genkendelse, retning og mod – og giver den klassiske musik mulighed for at virke på egne præmisser, når først døren er åbnet.

DEL 3

TVÆRGÅENDE
HOVEDPUNKTER
OG ANBEFALINGER

DEL 3 - TVÆRGÅENDE HOVEDPUNKTER OG ANBEFALINGER

1 Klassisk fylder ofte lidt – men mødet skaber sjældent modstand

Mange unge har ikke en aktiv modvilje mod klassisk musik; de mangler en relation og en tryk indgang. Derfor handler succes ikke kun om at skabe "fans", men også om gradvise progressioner som afkodning, tryghed og nysgerrighed.

2 De vigtigste kanaler er skole, livekoncerter, venner og streaming

Skolen og liveoplevelsen er de mest realistiske steder at skabe et første fælles møde uden forudsætninger. Venner og algoritmer er samtidig stærke motorer for musikopdagelse, så effekten bliver størst, når der tænkes i en før, under, efter-kæde – f.eks. med et digitalt efterspor.

3 Unge bruger klassisk musik som funktion eller tilstand

Når unge selv beskriver, hvad klassisk musik giver dem, bruger de hverdagsord: ro, fokus, stemning, fordybelse og følelser. Det peger på, at kommunikationen med fordel kan tage udgangspunkt i hverdags-situationer knyttet til disse ord.

4 Koder og format er en større barriere end selve musikken

Barrieren handler tit om afkodning: "hvor starter jeg?", "hvad må jeg?", "gør jeg det rigtigt?". Derfor er format og rammesætning afgørende: tydeligt værtskab, synlige koder og lav social risiko gør, at musikken får lov at virke på egne præmisser.

5 Musikerne og nærværet bærer – små introer og historier løfter

Den kunstneriske kerne (musikerne og musikken) kan godt bære oplevelsen, men korte introduktioner, billeder og lyttehooks gør oplevelsen mere meningsfuld og lettere at tale om bagefter. Mikro-guiding fungerer bedst i form af invitationer og nøgler til afkodning – ikke som undervisning.

6 Broer gør det realistisk at få plads i hverdagen

Unge peger på broer som adgangsgivere: genre-mix, film/spil, korte formater og medejerskab. Broerne reducerer friktion og skaber genkendelse, retning og mod – og gør det lettere at gå fra et første møde til noget der kan leve videre gennem f.eks. deling, playlister og nye formater.

Tværgående pointer og anbefalinger

På tværs af Lydspors kvantitative og kvalitative datagrundlag tegner der sig et mønster, som er mere handlingsanvisende end det måske lyder: For mange unge fylder klassisk musik ikke ret meget i hverdagen – men når de faktisk møder musikken, er det sjældent, at mødet skaber modstand. Tværtimod peger både spørgeskemaer, koncertmålinger og de kvalitative samtaler på, at klassisk musik ofte opleves som meningsfuld, når den bliver gjort tilgængelig i format, sprog og social ramme.

Nedenfor uddybes de seks tværgående pointer med integrerede anbefalinger.

1 Klassisk musik fylder typisk lidt – men næsten ingen bliver mere negative af at møde den

På tværs af datasættene tegner der sig et mønster, der er vigtigere, end det måske lyder: For mange unge fylder klassisk musik ikke ret meget i hverdagen – men når de faktisk møder musikken, er det sjældent, at mødet skaber modstand. På Holstebro Gymnasium svarer flertallet, at klassisk musik fylder "lidt i ny og næ", og en mindre gruppe svarer "ingenting". Det kunne man let læse som en hård afvisning, men koncertdata viser det modsatte: Oplevelsen vurderes højt, og ingen angiver, at de er blevet mindre interesserede efter koncerten.

Det samlede billede peger derfor på et centralt strategisk greb: Den klassiske musik har delvist et brandingproblem – men den har i høj grad et introduktions- og afkodningsproblem. Mange unge har ikke en aktiv modvilje; de har snarere en manglende

relation. Derfor er "succes" ikke kun at skabe nye fans over natten. Succes kan (og bør) også måles i progressioner som: klogere, mere tryk, mindre fremmed, mere åben – fordi netop det åbner døren til vane og fællesskab over tid.

De kvalitative indsigter skærper her pointen: Det, der får unge over tærsklen, er ofte ikke "forklaringen", men en tryk ramme og en relation – særligt peer-to-peer-spejling (andre unge) og/eller en signifikant voksen (underviser/dirigent/mentor), der gør det legitimt at være ny.

Anbefalinger

- **Tænk i deltagelsesspektrum** Se unge som et spektrum, og vælg bevidst, hvilken gruppe formatet primært er til (se værktøjet Lydspor-cirklen på side 56).
- **Byg forskellige spor af tilbud** Planlæg mødet med klassisk musik i forhold til hvor den unge er, så progressionen bliver realistisk.
 - Første møde (lav friktion, ingen forudsætninger, "du må gerne være ny")
 - Aktivering (for dem, der "lige kan skubbes i gang" – næste skridt er tydeligt)
 - Ambassadører (storforbrugere, der kan invitere andre med)
- **Mål progression, ikke kun fans** Afkodning, tryk og nysgerrighed er legitime delmål før interesse.
- **Arbejd i serier** Flere møder slår ét møde, når man vil flytte vaner.
- **Skab en relationsbro i det første møde** Unge-værter, "tag en ven med" eller en tydelig voksenrolle sænker deltagelsesbarrieren.

2 De vigtigste kanaler er: skole, livekoncerter, venner og streaming

Når unge bliver bedt om at pege på, hvor de realistisk ville opdage mere klassisk musik, er det slående, hvor tydeligt skolen og live-koncerter træder frem som topkanaler. Skolen er ikke bare en praktisk platform – den er en af de få steder, hvor klassisk musik kan blive et fælles udgangspunkt, også for dem, der aldrig selv ville opsøge det. Live-koncerten fungerer som en fysisk, sanselig introduktion, der kan skabe et “før og efter”: en konkret erfaring at hænge mening op på.

Samtidig viser data, at venner/klassekammerater og streaming-tjenesternes anbefalinger (algoritmer) begge spiller en stor rolle for, hvordan unge opdager ny musik generelt. Det giver et brugbart dobbeltspor: Klassisk musik skal både være noget, man kan møde i virkeligheden (skole/live) og noget, man kan tage med sig i hverdagen (streaming). Og oven på begge dele ligger relationen: Den stærkeste kanal er ofte ikke en platform, men en person, der siger: “Prøv at lytte til det her.”

De kvalitative indsigter peger på, at kæden mellem før, under og efter er afgørende: Unge vil gerne have hjælp til at forstå, hvad de går ind til – og de vil gerne have noget med ud, som kan leve videre i deres eget tempo.

Anbefalinger

- **Priorité skole og live som indgange** Det er de mest realistiske indgange til et fælles første møde uden forudsætninger (gerne koblet til en tydelig digital opfølgning).
- **Design oplevelsen i en før, under, efter-kæde** Tænk hvert format som en kæde, der giver mødet en tydelig vej videre:
 - **Før** (forventning/rammesætning)
 - **Under** (oplevelse)
 - **Efter** (noget at tage med hjem).

- **Design til relationer og algoritmer** Gør det let for unge at give musikken videre til hinanden. Tænk spredning i to spor:
 - **Relation** Relationer kræver fokus på delbarhed, “tag-en-ven-med”-formater, anbefalings-sprog som “prøv den her, når du skal have ro/fokus”.
 - **Algoritme** Algoritmer kræver tydelige temaer og formater – gør det let for streaming/SoMe at samle og foreslå indholdet (playlists, korte klip, tydelige temaer og tags, der matcher en stemning eller situation).
- **Brug miljøets unge som brobyggere** Gør det let at invitere andre med (klasse-/holdformater, vennebilletter etc.).
- **Gør eftersporet til standardleverance** En enkel pakke med f.eks. en playliste, tre videoklip, tre kroge med info om, hvor man kan opleve noget næste gang. Samlet gør det opfølgning let for modtageren.

3 Unge bruger klassisk musik som tilstand eller funktion

Når unge lytter til klassisk musik, beskriver de udbyttet med hverdagsord. Det handler om afslapning, koncentration, ro, stemning, fordybelse og følelser. Det er en vigtig pointe i forhold til, hvordan klassisk musik ofte kommunikeres: som dannelse, kulturarv og "stor kunst". De unge er ikke nødvendigvis uenige i, at musikken kan være stor kunst. De sætter bare ord på den på en anden måde: For dem er klassisk musik i praksis et værktøj til forskellige tilstande.

Det er potentielt en gave, hvis man vil kommunikere til unge. For det betyder, at klassisk musik kan aktualiseres som noget, man kan bruge uden at skulle forstå det på en "rigtig" måde. Det gør også, at en stor del af formidlingen kan starte i et mere nutidigt og lavtærsklet sprog: "når der er støj i hovedet", "når du skal fokusere", "når du vil mærke noget".

Unge efterspørger ikke nødvendigvis mere viden; de efterspørger ofte en situation, hvor musikken virker (og hvor man ikke føler sig forkert).

Anbefalinger

- **Brug hverdagsord som udgangspunkt i kommunikationen** Ro, fokus, stemning, følelser og fordybelse matcher unges eget sprog.
- **Kommunikér via brugssituationer** Brug f.eks. "til lektier", "til at lande", "til ro i hovedet", "til at mærke dine følelser" før værker og komponister.
- Adskil fortællingen i to spor:
 - **Til dem, der lytter = fokus på tilstand og brug** (lav tærskel, nutidigt)
 - **Til dem, der er udøvende = fokus på identitet og mestring** (progression, skills, fællesskab om at spille)

4 Koder og format er en større barriere end selve musikken

Et af de mest brugbare fund på tværs af data er, at barrieren sjældent handler om pris eller fysisk adgang. Den handler om afkodning: "hvor starter jeg?", "hvad skal jeg lytte efter?", "hvordan opfører man sig?", "må jeg være ny?". De negative etiketter, som unge nævner ("elitært", "snobbet", "nørdet"), handler i høj grad om de sociale koder og den kulturelle status, musikken forbindes med – ikke om selve musikken.

Det betyder, at det vigtigste designparameter ofte ikke er repertoire, men formatet. Hvis rammen føles som en prøve, falder mange fra, før musikken overhovedet får en chance. Hvis rammen derimod er uformel, overskuelig og tydelig ("du må gerne være ny"), kan musikken træde frem på egne præmisser.

De kvalitative indsigter skærper dette som et spørgsmål om inklusion gennem rammer: Et trygt rum er ikke bare en "nice-to-have"; det er selve adgangen.

Anbefalinger

- **Afmonter koder med sprog** For at skabe mindre friktion og sænke deltagelsesbarrieren skal det siges direkte: "du må gerne være ny", "kom som du er".
- **Beskriv rammen før repertoire** Varighed, stemning og "hvad man må" reducerer usikkerhed.
- **Brug hybride indgangsrum** Start mødet med musikken i rammer, der føles velkendte og lav-risiko for unge (skole, ungemiljø, café/loungestemning etc.), så det sociale pres falder – uden at musikken behøver ændre karakter.
- **Omfavn dobbeltheden i den klassiske musiks image** Nørdet/elitært er givet i en stor del af kulturen, men kan kommunikeres som intensitet, håndværk, skills og fællesskab.

5 Musikerne og nærværet bærer – små introer og historier løfter oplevelsen

Det, der betyder mest for unges oplevelse, er først og fremmest musikerne (energi, nærvær, udtryk) og selve musikken/værkerne. Det er vigtigt, fordi det viser, at man ikke behøver at pakke musikken ind for at få unge med. Den kunstneriske kerne kan godt bære.

Men data viser også, at fortælling, introduktioner og stemningen i rummet har betydning. Det peger på en meget konkret metode: Man kan løfte unges oplevelse markant med relativt små greb – en kort intro, en historie, en lytteopgave, en rammesætning. Ikke for at forklare musikken ihjel, men for at give et holdepunkt.

Anbefalinger

- **Brug musikernes nærvær aktivt** Personlighed og værtskab afmonterer koder i praksis.
- **Indfør mikro-guiding til at interagere med musikken** Forskellige greb, der kan åbne musikken op uden at være en forelæsning.
 - En ultrakort intro med billeder, der fortæller om musikken
 - Et lyttepunkt, hvor man får en vejledning i, hvad man skal lytte efter
 - Tilladelse til at reagere som publikum
- **Skab fælles referencepunkter** To-tre tydelige kroge gør koncerten delbar og nemmere at genfortælle.
- **Giv tidlig "belønning"** Unge skal mærke noget ret hurtigt, før opmærksomheden flytter sig.
- **Løft rummet** Stemning, iscenesættelse og rammesætning er ikke pynt – det er en del af afkodningen.

6 Broer gør det realistisk at få plads i hverdagen

Det sidste fund er i virkeligheden en opskrift, de unge selv giver os: Hvis klassisk musik skal fylde mere i deres hverdagslytning, skal den have broer ind i det, de allerede lever i. Det handler ikke om at udskifte klassisk musik med noget andet, men om at skabe kontakthaver: genre-mix (klassisk møder noget kendt), film/serier/spil (genkendelse), korte formater (overskuelighed) og medejerskab (unge bestemmer noget af rammen).

Det er bemærkelsesværdigt, at medejerskab også dukker op i de lukkede svar: Unge peger på koncerter, hvor unge bestemmer lys/visuals/scenografi, som noget der kan gøre det mere sandsynligt, at klassisk musik fylder mere. Det peger på en vigtig pointe: Samarbejdsformen er ikke bare en metode til at "lave et fedt event". Den er en strategi til relevans. Når unge får handlekraft og medansvar, bliver musikken en del af deres verden – ikke bare noget, de bliver udsat for.

De kvalitative indsigter peger samtidig på, at medejerskab virker bedst, når det kombineres med en tydelig ramme (tryghed) og en signifikant voksen, der holder strukturen – uden at tage ejerskabet.

Anbefalinger

- **Skab genkendelige adgangsbroer** Genkendelige koncepter gør det lettere at sige ja, dykke dybere i musikken og komme igen:
 - **Genrebro** (klassisk musik sammen med en anden musik-/kunstgenre)
 - **Skærmbro** (film/spil/serier sammen med værker/temaer)
 - **Tidsbro** (kort format, modulært og overskueligt)
 - **Ejerskabsbro** (unge som medskabere af ramme/iscenesættelse)

- **Brug korte klip som indgang (en krog)** Unge møder meget musik som korte bidder i deres hverdag (TikTok, Reels, Shorts, stories, små klip der dukker op i et feed på 20-30 sek.). Den logik kan man bruge som første indgang til klassisk musik. Men giv altid en enkel videre vej (playlist, fuldt værk eller kort liveformat), så et klik kan blive til en reel lytning.
- **Vis flere veje ind i feltet** Gør det tydeligt, at man kan høre til på mange måder (ikke kun som "den rigtige" klassiske musiker), ved at synliggøre flere roller og musikertyper – fra vært, kurator og medskaber til lyd/lys/visuals, arrangør og formidler – så flere unge kan spejle sig og se en plads til sig selv.
- **Byg delbarhed ind i formatet** Data peger på, at klassisk musik cirkulerer blandt unge især gennem samtaler og anbefalinger, men mange formater slutter uden et enkelt redskab til at genfinde og dele oplevelsen. Lav derfor altid et kort "efter-spør" (f.eks. QR-kode til playlister, 2-3 korte klip og 2-3 lyttehooks) og koble det til en lav-friktions invitation, så musikken kan vandre videre i relationer.

DEL 4

TAKEOVER-
KONCERTEN SOM
METODE - UNGE
SOM MEDSKABERE

DEL 4 - TAKEOVER-KONCERTEN SOM METODE - UNGE SOM MEDSKABERE

HVORFOR EN TAKEOVER-KONCERT?

Takeover-koncerten var en aktivitet i pilotprojektet Lydspor, og blev udviklet som en konkret prøvehandling på et centralt spørgsmål: Hvordan kan klassisk musik gøres mere tilgængelig for unge, uden at det handler om at "forklare genren", men i stedet om at ændre rammerne, koderne og ejerskabet?

Metodens grundidé er enkel: Når unge får mandat til at skabe koncertens ramme (lys, visuals, værtskab, dramaturgi, stemning og publikumskontakt), flytter koncerten sig fra at være et "voksent rum" til at blive et rum, unge kan spejle sig i – og invitere andre unge ind i.

Som en af de unge (i publikum) formulerer det, var det netop en positiv oplevelse at se genren blive bøjet og åbnet:

"Det var fedt at opleve noget helt anderledes end en klassisk koncert. Det var virkelig spændende at se og høre, hvordan klassisk musik kan blive sat sammen med visuals."

Metoden er samtidig et bud på at arbejde med en velkendt barriere: At klassisk musik ofte forbindes med koder, korrekthed og traditioner. Takeover-formatet arbejder med at afmontere de barrierer gennem design, tone og værtskab, og ved at flytte en del af autoriteten fra institutionen til de unge selv.

Som evaluering på forløbet er der gennemført interview med projektledelsen og med underviserne suppleret af en spørgeskemaundersøgelse blandt publikum og blandt de unge der deltog i workshopforløbet.

Hvad vi gjorde i praksis: Fra workshop til koncert

Takeover-forløbet blev gennemført som et koncentreret produktionsforløb med en tydelig progression med et workshop forløb henover tre uger i oktober-november 2025:

- **Workshop 1-3** Unge erfarne kulturaktører faciliterede andre (uerfarne) unge i at udvikle koncertkoncept, rumdesign, visuelle udtryk, video og dramaturgi/oplevelsesdesign.
- **Produktionen** Der blev arbejdet konkret med cues, afvikling, teknik, publikumssituation og helhed.
- **Koncerten** Professionelle musikere fra Ensemble MidtVest leverede det musikalske indhold, mens de unge stod for iscenesættelsen og rammesætningen. Seks unge forfatterelever fra Dansk Talentakademi indgik som en selvstændig kunstnerisk medskabende akse med oplæsning af deres egne værker.

Et vigtigt greb i designet var, at forløbet ikke kun handlede om "at pynte på" en koncert, men om at skabe en samlet oplevelse, hvor flere kunstarter og fagligheder kunne mødes.

I underviser-feedbackken bliver netop denne tværástetiske dimension beskrevet som en styrke, fordi den åbner flere indgange for unge:

"Workshopforløbet gav deltagerne konkrete værktøjer til at skabe en scenisk produktion – og de blev klogere på, hvordan lys, visuals og dramaturgi kan ændre oplevelsen af klassisk musik."

Metodens kerne: Ejerskab som adgang, ikke bare involvering

Takeover-formatet adskiller sig fra klassisk publikumsudvikling ved ikke primært at spørge: *Hvordan får vi unge til at komme?*

Men i stedet: *Hvad sker der, når unge får reel indflydelse på selve koncertens form?*

I workshopforløbet kobles læring og motivation tæt til det at få ansvar: Når unge ikke kun er med som deltagere, men får en funktion i helheden, bliver koncerten til noget, de kan tage ejerskab over. Samtidig peger materialet på, at ejerskab ikke opstår af sig selv, men skal designes bevidst. Metoden virker bedst, når unge tydeligt kan mærke, at deres valg gør en forskel – og når rammen giver plads til, at deres input faktisk kan ændre noget. Hvis indflydelsen opleves som begrænset, fordi tiden er for kort, eller fordi for meget allerede er defineret på forhånd, svækkes både engagementet og metodens grundidé.

Det peger på en grundregel i metoden: Hvis unge skal være medskabere, skal de have både mandat og rammer – og tid nok til at deres valg kan blive reelle valg.

Hvad virkede: Nye billeder af, hvad en klassisk koncert kan være

Publikumsdata peger på, at formatet faktisk rykkede ved forståelsen af koncertformen – og især ved idéen om, at en koncert med klassisk musik kun kan være én ting.

Blandt de publikummer, der selv er i ungemålgruppen, der har svaret på spørgeskemaet vurderes koncerten samlet højt (gennemsnit ca. 3,9 ud af 5), og vigtigere: En stor andel oplevede at få nye perspektiver på koncertformen.

På udsagnet "Koncerten gav mig nye perspektiver på, hvad en koncert med klassisk musik kan være" ligger gennemsnittet på ca. 4,1/5, og et flertal placerer sig i top (4–5).

Publikummerne beskriver lyset og scenografien samt kombinationen af klassisk musik og digtoplæsning, som det, der i særlig grad gjorde koncerten anderledes.

"Lysene var virkelig gode til at skabe en fed stemning."

"Jeg syntes det var virkelig fint at høre dem, der læste op. De læste på deres helt egen måde hvilket jeg syntes var meget fint og inspirerende"

Hvad publikum efterspørger:

Mere visualitet, tydeligere forventningsafstemning og kortere formater

Når publikum bliver spurgt, hvad der kunne øge deres interesse for klassisk musik, peger de især på tre typer greb:

- **Mere visuelt og scenisk arbejde** (visuals/scenografi)
- **Bedre information om, hvad man kan forvente** (koder/ramme)
- **Kortere formater** (tempo og opmærksomhedsvindue)

Det passer med Takeover-metodens logik: Publikum efterspørger ikke nødvendigvis mere forklaring, men bedre rammesætning.

De unge deltageres læring: Tværfaglighed, facilitering og mod til at stå i noget ufærdigt

Blandt deltagerne i workshop-forløbet vurderes processen generelt meget positivt på parametre som "lærerigt", "inspirerende" og "noget jeg kunne tænke mig at prøve igen" (gennemsnit mellem 4,0 og 4,6 på en 1-5-skala).

Det kvalitative materiale peger især på tre læringsformer:

A - Tværfaglig oversættelse

At arbejde med musikere, teknik, værter og dramaturgi kræver, at man kan oversætte idéer til noget, andre kan bygge. Flere peger på det som en ny erfaring.

B - Facilitering under tidspres

Forløbet var intenst – og det gjorde det tydeligt, at procesgreb betyder noget. Som en medskaber skriver:

"Det fungerede godt, at vi havde en klar retning – men jeg kunne også mærke, at vi nogle gange manglede tid til at prøve ting af ordentligt."

C - Mod og ejerskab

At stå på mål for en samlet oplevelse kræver mod – og det er netop en del af det man kan kalde adgangen til klassisk musik: at man tør være i rummet og tage plads i det.

Underviser- og projektfeedback: Metoden er stærk – men kræver tydelig rollefordeling

Underviser-feedbackken peger på, at metoden er robust, fordi den:

- giver unge konkrete greb til at arbejde med lys, visuals, dramaturgi og værtskab
- skaber et produkt, man kan være stolt af
- og bygger bro mellem professionelt niveau og unges egen kulturforståelse

Metoden virker – fordi den er eksplorativ og handlingsbaseret

- Projektgruppen beskriver forløbet som et "eksperiment" med en effectuation-logik: man kaster noget ind i en ramme, handler, ser hvad der sker – og lærer hurtigt af det. Den tilgang bliver fremhævet som dét, der gør formatet stærkt og relevant i klassisk musik, hvor meget ellers er planlagt på forhånd.

"Åbne øjne før kvalificerede valg" – de unge skulle først lære, at virkemidlerne findes

- En central læring er, at målgruppen (efterskolealder/unge uden erfaring) ofte ikke har et sprog eller blik for koncertens virkemidler på forhånd (lys, rum, sanser, oplevelsesdesign). Det gør dialogbaserede spørgsmål om den kreative, kunstneriske oplevelse svære i starten, fordi de simpelthen ikke har gjort sig den type overvejelser før.
- Når de derimod får tingene i hånden (lys/rekvisitter/kamera, fysisk placering i rummet), kan de svare med handling og intuition – og så begynder de pludselig at tage valg. Taktile greb fremhæves som nøglen til at få det kreative sprog i gang.

Pædagogisk spænding: "mesterlære" møder "kreativ frihed"

- Projektgruppen peger på en reel kultur- og pædagogikforskel: mange unge kommer fra læringsrum, hvor man er vant til at få at vide, hvad man skal gøre og øve sig i at gøre det "rigtigt". Her bliver de bedt om at tage stilling, mærke, vælge og eksperimentere – og det kræver tid og tryk at skifte gear.
- Læring: næste version bør designe et mere tydeligt broforløb ind i kreativ medskabelse (så de ikke skal tage hele springet på én gang).

Enkelhed er ikke et kompromis – det er en designstyrke

- Projektgruppen fremhæver, at der er stor værdi i, at det enkle lykkes. Formatet behøver ikke være en maksimal sanse-eksplosion for at være meningsfuld. Det vigtige er, at unge tager stilling og oplever, at deres valg former helheden.
- Læring: design få, tydelige greb, der næsten ikke kan gå galt, især når deltager-målgruppen er ny og uerfaren.

Repertoire og seriøsitet: undgå at gøre det til en gimmick

- Der er en pointe i, at fastholde seriøsiteten i mødet med klassisk musik (f.eks. ved ikke umiddelbart at gå til de mest populære værker, eller at adaptere musik fra andre velkendte musikalske universer), og i stedet arbejde med karakter, kontraster og iscenesættelse af klassiske værker med høj kvalitet – samt gerne improvisation, som blev fremhævet som noget af det stærkeste ved koncerten.
- Læring: metoden kan rumme både respekt for værket og mod til at iscenesætte det på nye måder; men repertoirevalget skal være bevidst, så unge ikke får oplevelsen af, at klassisk kun bliver for unge, når det forklædes.

Men både underviser- og projektfeedback peger også på, at formatet kræver en meget tydelig organisering:

Hvem har ansvar for hvad? Hvornår kan unge bestemme, og hvornår er der nogle klare afgrænsninger i forhold til projektledelse, teknik, sikkerhed, tidsplan og afvikling?

I projektgruppens evaluering går en pointe igen: Når unge skal have mandat, skal de samtidig have et stillads.

"Det virker, når de får frihed inden for nogle tydelige rammer. Hvis rammen er uklar, bliver det enten utrygt – eller også ender de med ikke rigtig at kunne beslutte noget."

FRIKTION, RISICI OG HVAD DER SKAL JUSTERES NÆSTE GANG

Takeover-koncerten skaber høj energi – men der er også tydelige friktionspunkter, som skal designes bedre, hvis metoden skal skaleres.

A - Tid og produktionstryk

Når forløbet er kort, bliver der mindre plads til iteration (at prøve, fejle, justere). Det kan reducere oplevelsen af ejerskab – og give stress i stedet for læring.

*“Der var meget kort tid til at producere en samlet helhed.
Der skulle gerne være mere tid, hvis vi skal nå at gøre det ordentligt.”*

Justeringsgreb: Udvid forløbet med flere udviklingsworkshops, og indlæg “prototype-momenter”: mini-gennemgange tidligt, samt tid til en én samlet generalprøve (ikke på selve koncertdagen).

B - Forventningsafstemning mellem unge og professionelle

Når man arbejder med professionelle musikere, er der ofte faste musikalske vilkår (tider, repertoire, prøver, afvikling).

Justeringsgreb: En helt tydelig samarbejdskontrakt med og inddragelse af musikerne tidligt: Hvad er åbent? Hvad er lukket? Hvem beslutter hvad? Det er særligt vigtigt, at musikerne og de unge medskabere mødes i samme rum tidligt i forløbet, og med god tid til at kunne tilpasse koncertoplevelsen sammen. Dette for at skabe et godt arbejdsfællesskab, nedbryde fordomme og bygge broer mellem forskellige verdensopfattelser; ung/voksen, amatør/professionel, eksperimenterende/traditionel etc.

C - Rollefordeling i gruppen af unge

I en ungs hverdag og virkelighed, kan man både være hurtigt til at tage en rolle på sig og andre kan pludselig forsvinde pga. skole, arbejde, livsforhold eller lign.

Justeringsgreb: Arbejd i tydelige roller/teams (lys, visuals, dramaturgi, værtskab, dokumentation) og lav superkorte og effektive projektmøder så man løbende sikrer, at alle har en opgave og en stemme.

NI DESIGNPRINCIPPER FOR TAKEOVER-KONCERTER

De ni designprincipper kan bruges som et praktisk arbejdsredskab, når man vil udvikle takeover-koncerter eller andre formater, hvor unge får en aktiv rolle i mødet med klassisk musik. Principperne peger på de greb, der især er vigtige, når man vil skabe reelt ejerskab og bygger bro mellem unge og professionelle i designet af en koncertoplevelse. Principperne kan bruges både i planlægningen af et nyt forløb, som tjekliste undervejs og som afsæt for evaluering bagefter.

1. Giv unge mandat – ikke bare opgaver

Hvis unge skal være medskabere, skal de kunne træffe valg, der faktisk sætter sig spor i koncerten. Det er ikke nok, at de hjælper til eller leverer input til en allerede fastlagt ramme. Takeover-metoden virker bedst, når unge tydeligt kan mærke, at deres beslutninger former stemning, dramaturgi, værtskab, visuelle greb eller publikumsoplevelse. Det er netop dér, ejerskab opstår.

Læringen fra forløbet peger samtidig på, at mandatet skal designes bevidst. Hvis for meget er besluttet på forhånd, eller hvis tiden er for kort til, at de unges valg kan få reel betydning, svækkes både engagementet og metodens grundidé.

2. Start i stemningen, ikke i repertoiret

Takeover-formatet bliver stærkere, når man først spørger, hvilken oplevelse publikum skal have, og derefter vælger de greb, der kan skabe den. Når unge arbejder med stemning, rum, rytme, sansning og publikumsrejse, får de lettere adgang til at forme koncerten, også uden et dybt repertoirekendskab.

Det betyder ikke, at repertoiret er sekundært. Tværtimod er seriøsitet og kvalitet i musikvalget afgørende. Men repertoiret bør tænkes som en del af en samlet oplevelse, ikke som det eneste udgangspunkt.

3. Arbejd i roller og teams

Tydelige roller og mindre teams gør medskabelsen mere håndterbar. Når opgaver som lys, visuals, dramaturgi, værtskab, dokumentation eller publikumsflow er fordelt klart, bliver det lettere for flere unge at finde en plads og tage ansvar.

En tydelig rollefordeling skaber både ro og fremdrift. Den mindsker usikkerhed og gør processen mindre sårbar, hvis nogen falder fra undervejs. Samtidig bliver det lettere at sikre, at alle både har en funktion og en stemme i helheden.

4. Skab et stillads: frihed inden for rammer

Unge får ikke mere frihed af, at rammen er uklar. Uklarhed skaber tværtimod usikkerhed og gør det sværere at træffe valg. Takeover-metoden virker bedst, når de unge får frihed inden for nogle tydelige afgrænsninger: tid, teknik, sikkerhed, afvikling og de dele af koncerten, der er åbne for forandring.

Stilladset gør det muligt at tage reelle valg uden at skulle bære hele produktionen alene. Det er også vigtigt i lyset af de pædagogiske spændinger, der kan opstå. Mange unge kommer fra læringsrum, hvor man er vant til at få at vide, hvad der er rigtigt. Derfor kræver kreativ medskabelse både tryghed, tydelighed og en ramme, der gør eksperimentet muligt.

5. Lav prototyper tidligt

Idéer bliver stærkere, når de hurtigt bliver konkrete. Derfor bør man tidligt arbejde med mini-gennemgange, test af stemninger, prøveopsætninger og små gennemløb – også før alt er færdigt. Det er særligt vigtigt, fordi mange unge ikke nødvendigvis har et sprog for koncertens virkemidler i starten. Når de får tingene i praksis, kan de reagere med handling og intuition. Tidlige prototyper er derfor både et produktionsgreb og et læringsgreb.

Samtidig skal man så tidligt som muligt skabe et tæt samarbejde mellem de

professionelle musikere og teamet omkring koncerten. Når musikere og medskabere mødes tidligt i processen, bliver det lettere at afprøve idéer sammen og justere koncertens form i fællesskab. Det styrker både arbejdsfællesskabet, gør forventningerne tydeligere og giver bedre mulighed for, at de unges greb faktisk kan sætte sig i koncerten.

6. Gør håndværket synligt

Både unge deltagere og publikum bliver mere engagerede, når de kan se, hvordan koncertoplevelsen bliver til. Det gælder både det kunstneriske og det produktionsmæssige håndværk: hvordan lys virker i et rum, hvordan dramaturgi bygges op, og hvordan musikere, teknik og iscenesættelse spiller sammen.

Når håndværket bliver synligt, bliver koncerten lettere at afkode. Det gør den mindre mystisk og mere tilgængelig. Samtidig får de unge deltagere en oplevelse af, at de ikke bare "finder på noget", men faktisk arbejder med konkrete virkemidler, som kan læres, afprøves og formes bevidst.

7. Priorité nærhed

Takeover-koncerten peger på, at nærhed er en styrke. Små rum, kort afstand mellem musikere og publikum, tydeligt værtskab og lav social friktion gør det lettere for unge at føle sig inviteret ind i oplevelsen. Nærhed reducerer ikke kvaliteten; den reducerer usikkerheden.

Hvis koncerten føles som et sted, hvor man kan gøre noget forkert, bliver deltagelsesbarrieren høj. Hvis den derimod opleves som et rum, hvor man kan være tæt på, forstå mere og mærke stemningen direkte, bliver det lettere at deltage.

8. Tænk tværestetisk

Tværestetiske greb fungerer ikke bare som pynt omkring musikken. De fungerer som adgangsramper. Når klassisk musik møder visuals, tekst, lys, scenografi, andre former eller genrer, åbnes flere veje ind i oplevelsen. Det giver flere unge noget at hægte sig fast i og gør koncerten mere oplevelsesbaseret.

Den tværestetiske dimension kan forstås som en måde at styrke publikums adgang til musikken, uden at musikken mister sin integritet.

9. Afslut med refleksion og dokumentation

Læringen ligger ikke kun i selve koncerten, men også i den måde, man samler op bagefter. Refleksion og dokumentation er afgørende, hvis erfaringerne skal blive til metode og ikke blot stå som en god enkeltstående oplevelse.

Her bliver spørgsmål som disse vigtige: Hvad virkede? Hvad blev uklart? Hvor opstod der energi? Hvilke greb ændrede faktisk publikumsoplevelsen? Og hvad lærte vi om relationen mellem unge, format og klassisk musik? Det er i den afsluttende opsamling, at prøvehandlingen bliver til viden, som kan bruges næste gang.

DEL 5

KOMMUNIKATION
TIL UNGE OM
KLASSISK MUSIK

DEL 5 - KOMMUNIKATION TIL UNGE OM KLASSISK MUSIK

EKSPERIMENT MED ET KREATIVT KOMMUNIKATIONSKONCEPT

Som en del af Lydspors samlede undersøgelse blev der gennemført en mindre prøvehandling med fokus på kommunikation. Formålet var at undersøge, hvordan klassisk musik kan kommunikeres til unge på en måde, der reducerer afstand, vækker nysgerrighed og skaber en mere umiddelbar oplevelse af relevans. Prøvehandlingen blev udviklet i samarbejde med designbureauet Superego, som med afsæt i Lydspors datamateriale og en fælles workshop omsatte projektets indsigter til et kreativt kommunikationskoncept.

Kommunikation som indgang

Prøvehandlingen tog afsæt i en central indsiget fra Lydspor: Klassisk musik har i mindre grad et effektproblem og i højere grad et introduktionsproblem. Unge afviser ikke nødvendigvis klassisk musik, men mangler ofte en indgang, der opleves som tryk, relevant og fri for krav om forhåndsviden. I konceptudviklingen blev dette samlet i tre gennemgående fokusområder: en tryk indgang, en mærkbar effekt og de rigtige rammer omkring mødet med musikken. Det peger på, at kommunikation til unge i mindre grad bør tage udgangspunkt i værker, komponister og institutioner, og i højere grad i det, musikken kan gøre, og den måde den kan give mening i unges liv.

Unge kommunikation og opmærksomhed

Prøvehandlingen peger samtidig på, at kommunikationen må forholde sig til den måde, unge møder indhold på i dag. Unge opmærksomhed formes i høj grad i digitale miljøer, hvor mange budskaber konkurrerer om meget lidt plads. Her er det ofte korte formater, tydelige greb, stærke visuelle kontraster, humor og genkendelige situationer, der skaber den første opmærksomhed. Det betyder ikke, at kommunikationen til unge skal være forsimplet, men at den første kontakt ofte skal være hurtig at afkode og umiddelbar at relatere til. I relation til klassisk musik peger det på et behov for kommunikation, der fungerer som åbning og invitation, snarere end som forklaring i fuld længde.

Det kreative hovedgreb

På den baggrund udviklede Superego det kreative hovedgreb *“Hvad gør klassisk musik ved dig?”*. Grebet er bevidst formuleret som et åbent spørgsmål. Det flytter kommunikationen væk fra en forklarende afsenderposition og over i en mere undersøgende og modtagerorienteret form, hvor unge inviteres til at forholde sig til klassisk musik gennem virkning, stemning og erfaring. Spørgsmålet fungerer dermed ikke som en konklusion, men som en åbning. Det ligger i direkte forlængelse af Lydspors overordnede indsiget om, at vejen ind i klassisk musik ofte bliver stærkere, når den tager afsæt i oplevet relevans og nysgerrighed frem for i genreens egne koder.

Kreative koncepter til digital kommunikation

Som en del af prøvehandlingen blev der udviklet en mindre serie kreative koncepter. Koncepterne er tænkt som bud på digital kommunikation, der matcher unges kommunikationsvaner med korte budskaber, høj visuel tydelighed, overraskelse og et let aflæseligt formsprog. Fælles for koncepterne er, at de kombinerer en opsigtsvækkende påstand med det gennemgående spørgsmål *“Hvad gør klassisk musik ved dig?”*.

OVERSIGT OVER DE KREATIVE KONCEPTER

Køer giver mere mælk til klassisk musik

**KØER GIVER
MERE MÆLK TIL
KLASSISK MUSIK.**

**HVAD GØR
KLASSISK MUSIK
VED DIG?**

LYDSPOR **DEN JYSKE
SÆNGSKOLE** **M** **Orkester
Efterskolen** **mgk** **=====MV**

Rotter, der lytter til Mozart, klarer labyrinter bedre

**ROTTER, DER
LYTTER TIL MOZART,
KLARER LABYRINTER
BEDRE.**

**HVAD GØR
KLASSISK
MUSIK VED DIG?**

LYDSPOR **DEN JYSKE
SÆNGSKOLE** **M** **Orkester
Efterskolen** **mgk** **=====MV**

Zebrafisk bliver mere rolige af at lytte til Vivaldi

**ZEBRAFISK BLIVER
MERE ROLIGE AF AT
LYTTE TIL VIVALDI**

**HVAD GØR
KLASSISK MUSIK
VED DIG?**

LYDSPOR DEN JYSKE SÆVNGSKOLE MI Orkester Efterskolen mgk E-MV

Konceptserien er udviklet som blikfangskommunikation: ikke som færdige kampagner, men som en afprøvning af en mulig retning. Pointen er at skabe en første åbning til klassisk musik gennem humor, overraskelse og et enkelt spørgsmål, der er let at gå ind i.

Fra opmærksomhed til videre interesse

Prøvehandlingen viser, hvordan klassisk musik kan kommunikeres i et mere digitalt, lavtærsklet og opmærksomhedsskabende sprog, der ligger tættere på de formater, unge møder til daglig. Samtidig peger den på en vigtig læring fra Lydspor: at vejen ind i klassisk musik ofte bliver stærkere, når kommunikationen tager afsæt i virkning, relevans og nysgerrighed frem for i genrens egne koder. Kommunikationens opgave er i denne sammenhæng ikke at bære hele mødet med den klassiske musik, men at gøre det første skridt lettere.

For projektets partnere peger koncepterne på en konkret anvendelse. De kan bruges som blikfang i den første kontakt med unge og som en måde at finde vej til deres opmærksomhed i et mediebillede præget af hurtige indtryk og stor konkurrence om fokus. Dermed kan digital kommunikation bruges mere strategisk som brobygning mellem unges hverdagslige opmærksomhed og den klassiske musik. Ikke som erstatning for oplevelser, formater og fællesskaber, men som en første åbning ind til dem.

Opsamling

Prøvehandlingen peger på, at kommunikation til unge om klassisk musik med fordel kan udvikles som digital kommunikation, der matcher unges medievaner og opmærksomhedsformer. De kreative koncepter viser, hvordan humor, overraskelse og et åbent spørgsmål kan bruges til at skabe en første indgang til klassisk musik. Samtidig peger prøvehandlingen på en mulig strategi for projektets partnere: at bruge kommunikation som blikfang og brobygning, der kan åbne for videre møder med musikken. Dermed understøtter afsnittet rapportens overordnede konklusion: at der først og fremmest er behov for kommunikation, som gør det lettere for unge at få lyst til at undersøge, hvad klassisk musik kan betyde i deres eget liv.

DEL 6

VÆRKTØJ TIL
SAMARBEJDET
MELLEM UNGE OG
KLASSISK MUSIK

DEL 6 - VÆRKTØJ TIL SAMARBEJDET MELLEM UNGE OG KLASSISK MUSIK

DELTAGELSESMODELLEN: LYDSPOR-CIRKLEN - FRA KERNE TIL PERIFERI

Intro

Lydspor-cirklen er et arbejdsredskab, der synliggør en grundlæggende pointe fra projektet: Unge er ikke én målgruppe, men et deltagelsesspektrum. Nogle unge er dybt engagerede udøvere, andre bruger klassisk musik sporadisk i hverdagen, og nogle står helt ude i periferien med distance eller skepsis. Modellen er derfor ikke hierarkisk og skal ikke læses som en rangorden. Den beskriver forskellige positioner og adfærdsmønstre omkring klassisk musik – og gør det muligt at skabe dialog, formater og kommunikation mere præcist.

Hvorfor Lydspor har udviklet modellen – og hvordan den kan bruges

Lydspor har udviklet cirklen for at give ensembler, musikskoler, kulturskoler, spillesteder og andre aktører et fælles sprog til at arbejde strategisk og praktisk med unges møde med klassisk musik. Modellen hjælper jer med at stille tre helt konkrete spørgsmål, når I designer en indsats:

- **Hvilken type deltagelse designer vi primært for?**
- **Hvilket næste skridt ønsker vi at gøre muligt?**
- **Hvad er friktionen i den cirkel – og hvilket greb reducerer den?**

Jo længere ud mod periferien, jo mindre handler det om repertoire og forklaring – og jo mere handler det om et fokus på adgang: tryghed, relevans, lav friktion, overskuelige rammer og genkendelige broer. Målet er ikke at trække alle helt ind i kernen, men at gøre det muligt at bevæge sig én cirkel indad – eller at få en god og legitim oplevelse i den cirkel, man står i.

Kort om Bloom's Taxonomy

I modellen er der indskrevet et læringsfokus inspireret af Bloom's Taxonomy (Blooms taksonomi), som er en udbredt didaktisk model, der beskriver forskellige niveauer af læring og tænkning – fra de mere grundlæggende (at genkende og forstå) til de mere komplekse (at analysere, vurdere og skabe). Modellen bruges ofte til at formulere realistiske læringsmål og til at designe aktiviteter, der passer til deltagerens forudsætninger.

Lydspor-cirklen og Bloom kan spille sammen og løser to forskellige, men kompatible opgaver. Lydspor-cirklen hjælper os med at se hvem vi designer for, og hvilket næste skridt der er realistisk. Bloom hjælper os med at præcisere hvilken type læring vi kan invitere til i hver cirkel – uden at det bliver for belærende, og uden at vi stiller krav, der skubber unge væk.

Synergien er dermed praktisk: Lydspor-cirklen fortæller os, hvilken adgang der skal til, og hvilket næste skridt vi realistisk kan sigte mod. Bloom-inspirationen hjælper os med at formulere læringsfokus, så vi kan designe greb og evaluere på mere end "kunne de lide det?". I stedet kan vi spørge: Blev de mere trygge? Fik de et sprog? Tog de noget med hjem – og delte det med en ven?

DE FEM CIRKLER

Lydspor-cirklen består af fem cirkler (C1-C5), som beskriver fem typiske positioner, unge kan have i forhold til klassisk musik – fra kerne til periferi.

C1 Kernen "De dybt engagerede udøvere"

- **Hvem:** Unge der spiller/synger klassisk på højt niveau eller har klassisk musik som en stærk identitetsfaktor (MGK/konservatorie-sigte, orkester/kor, ekspert-bruger).
- **Drivkræfter:** Mestring, kvalitet, fællesskab, progression, identitet.
- **Dialog:** "Hvordan kan du få mere rum, flere muligheder og/eller større kunstnerisk frihed?"
- **Læringsfokus:** Her giver det mening at arbejde på de højeste niveauer: at skabe og vurdere. De unge kan ikke bare deltage – de kan udvikle formater, kuratere indhold og vurdere kvalitet og effekt (f.eks.: hvad gør et format tilgængeligt uden at miste kunstnerisk integritet?).
- **Hvad virker (læs mere i handlekataloget side 68):** Mesterlære, talentspor, medskabelse i professionelle produktioner, større ansvar (f.eks. værtskab/kuratering), peer-to-peer-ambassadørroller.

C2 "De aktive miljø-deltagere"

- **Hvem:** Spiller/synger, men ikke nødvendigvis på højeste niveau; går til koncerter/forløb, er med i miljøet.
- **Drivkræfter:** Fællesskab, oplevelse, at være en del af noget, blive bedre, rutine.
- **Dialog:** "Hvad skal der til, for at du bliver ved – og får lyst til at tage andre med?"
- **Læringsfokus:** Her kan man arbejde med at analysere, vurdere og (i en lettere form) skabe. De unge kan analysere, hvad der gør oplevelser trygge og fede, vurdere hvilke greb der virker for første-gangs-publikum, og begynde at planlægge små elementer (værtskab, mikro-guiding, invitationer), der gør dem til brobyggere.
- **Hvad virker (læs mere i handlekataloget side 68):** Hold- og fællesskabsformater, tydelige "næste skridt", sociale invitationer ("tag en ven med"), korte succesoplevelser, backstage/indblik.

C3 "De sporadiske brugere"

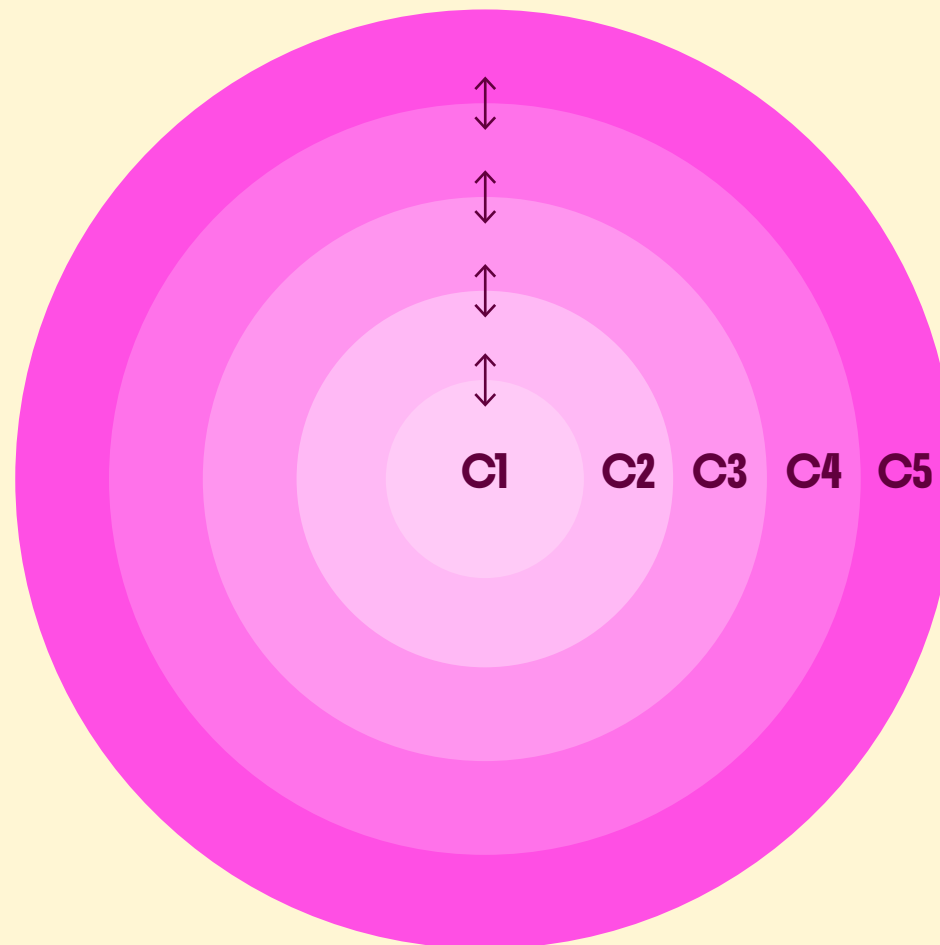
- **Hvem:** Lytter lidt i ny og næ (typisk til ro/fokus/stemning), kan være nysgerri
- **Drivkræfter:** Funktion/tilstand (ro, fokus), genkendelse (film/spil), korte indgange.
- **Dialog:** "Hvornår giver det mening for dig – og hvad kunne være en let indgang?"
- **Læringsfokus:** Her handler det om at gøre lytning handlingsorienteret: primært at anvende musikken (og at analysere i en let form). Målet er, at unge kan lære ved at bruge en enkel lytte-krog ("læg mærke til...") og koble musikken til en situation i deres hverdag – og måske sammenligne to stemninger uden at skulle kende begreberne.
- **Hvad virker (læs mere i handlekataloget side 68):**
Startpakker (5 situationer + 5 klip), korte koncerter, mikro-guiding, playlist-opfølgning efter live, bro-formater (film/spil, genre-mix).

C4 "De åbne ikke-brugere"

- **Hvem:** Lytter ikke aktivt, men bliver ikke negative af at møde det; har lav forståelse og usikkerhed på koderne.
- **Drivkræfter:** Social tryghed, spændende oplevelsesramme, det fysiske "wow", leder efter lav risiko.
- **Dialog:** "Hvad skal der til, for at du får mod på at prøve – uden at skulle kunne noget?"
- **Læringsfokus:** Her skal læringsmålet ligge lavt og trygt: at forstå lidt mere kan føre til at anvende musikken. Først skal de kunne beskrive oplevelsen med egne ord (uden at blive irrettesat), og derefter kunne bruge én lille lytte- eller oplevelses-krog. Det vigtigste er afkodning og tryghed – ikke forklaring.
- **Hvad virker (læs mere i handlekataloget side 68):**
Koncert i skole/ungemiljø, tydelig forventningsafstemning ("du må gerne være ny"), uformelle rammer, kort format, stærk iscenesættelse, "før/under/efter".

C5 Yderkanten "De distancerede / skeptiske"

- **Hvem:** Forbinder klassisk musik med noget, der passer til en anden generation, "elitært", "ikke mig", eller har måske negative stereotyper forbundet til klassisk musik.
- **Drivkræfter:** Egne interesser, at blive mødt med empati og autenticitet, kontrol over egen position.
- **Dialog:** "Hvilke fordomme giver mening – og hvad ville kunne overraske dig?"
- **Læringsfokus:** Her handler det først og fremmest om at reducere social risiko. Læringsmålet kan være helt enkelt: at genkende og sætte ord på én ting, de lagde mærke til, og hvad der overraskede dem – uden at de skal kunne lide det. Det er nok til at flytte dem fra C5 til C4 (fra distance til åbenhed).
- **Hvad virker (læs mere i handlekataloget side 68):**
Møder gennem deres kultur (film/spil/format), korte hooks, unge medskabere (ejerskabsbro), oplevelser hvor de kan være passive uden pres, og hvor det er legitimt at sige "det var ikke noget for mig".

Model 14: Deltagelsesmodel: Lydspor-cirklen

SÅDAN BRUGES LYDSPOR-CIRKLEN I PRAKSIS

En vejledning til planlægning, dialog og formatudvikling.

Lydspor-cirklen er et arbejdsredskab, der hjælper jer med at gøre to ting mere præcist:

- **Se forskel på unge** (de er ikke én målgruppe)
- **Design indsatser med realistiske bevægelser** (én ring ad gangen)

Pointen er ikke, at alle skal helt ind i kernen (C1). Pointen er at skabe lav-friktions bevægelser, hvor unge kan flytte sig én ring indad – eller få en god oplevelse i den ring, de står i.

○ **Trin 1: Placer jeres primære målgruppe i cirklen**

Start med at vælge én primær cirkel, I designer for. Det er fristende at sige "alle unge", men det giver ofte et format, der rammer ingen rigtigt.

Hurtig diagnose

- C1:** Spiller eller dyrker på højt niveau (stærk identitet som klassisk udøver eller lytter)
- C2:** Aktiv deltager i miljøet (spiller/synger, kommer ofte til koncerter)
- C3:** Lytter lidt i ny og næ (bruger klassisk som stemning/funktion)
- C4:** Lytter ikke aktivt, men er åben (hvis rammen er tryk og der er lav-friktion)
- C5:** Udgangspunktet er skeptisk (opleves elitært, ingen forforståelse)

Vigtig note: Mange formater har en sekundær cirkel (f.eks. C2 som brobyggere for C3-C4). Men vælg én primær.

○ **Trin 2: Definér den ønskede bevægelse**

Når I har valgt primær cirkel, så definér hvad "succes" er. Succes er ofte ikke "at blive fan", men det næste lille skridt.

Typiske bevægelser

- C5 - C4:** Fra afstand/skepsis til åbenhed for et første møde
- C4 - C3:** Fra "jeg møder det" til "jeg bruger det" (f.eks. via en playliste)
- C3 - C2:** Fra sporadisk brug til deltagelse (f.eks. "jeg tager med nogen")
- C2 - C1:** Fra deltagelse til fordybelse/ambassadørrolle

Formulér bevægelsen som en konkret adfærd eller følelse:

- "Jeg tør prøve én gang."
- "Jeg har noget at lytte til bagefter."
- "Jeg tager en ven med næste gang."
- "Jeg vil gerne tage ansvar / være vært / være medskaber."

○ Trin 3: Identificér friktionen i den cirkel

Friktion er det, der får unge til at stå af – før musikken overhovedet får en chance.

Friktions-typer (tjekliste)

Koder og rum: "Må jeg være her?", "gør jeg det rigtigt?"

Relevans: "Hvad har det med mit liv at gøre?"

Tid: "Det er for langt / jeg mister interessen"

Social risiko: "Jeg vil ikke se mærkelig ud"

Manglende sprog: "Jeg ved ikke hvad jeg skal lytte efter"

Manglende indgang: "Hvor starter jeg?"

Vælg 1-2 primære friktioner. Hvis I prøver at løse alle på én gang, bliver formatet ofte utydeligt.

○ Trin 4: Vælg greb der matcher friktionen

Her kobler I friktion til konkrete designgreb.

Greb → hvad de især løser:

Mikro-guiding (20-40 sek): sprog + afkodning + tryghed

Kort format / modulært: tid/tempo + lav risiko

Broer (film/spil/genre): relevans + genkendelse

Trygge rammer + tydelig forventning: koder + social risiko

Peer-to-peer: spejling + "det her er muligt"

Medskabelse: ejerskab + relevans + "det er vores"

○ **Trin 5: Design formatet som en kæde: før → under → efter**

Det er især vigtigt for C3-C5.

FØR (forventningsafstemning og invitation)

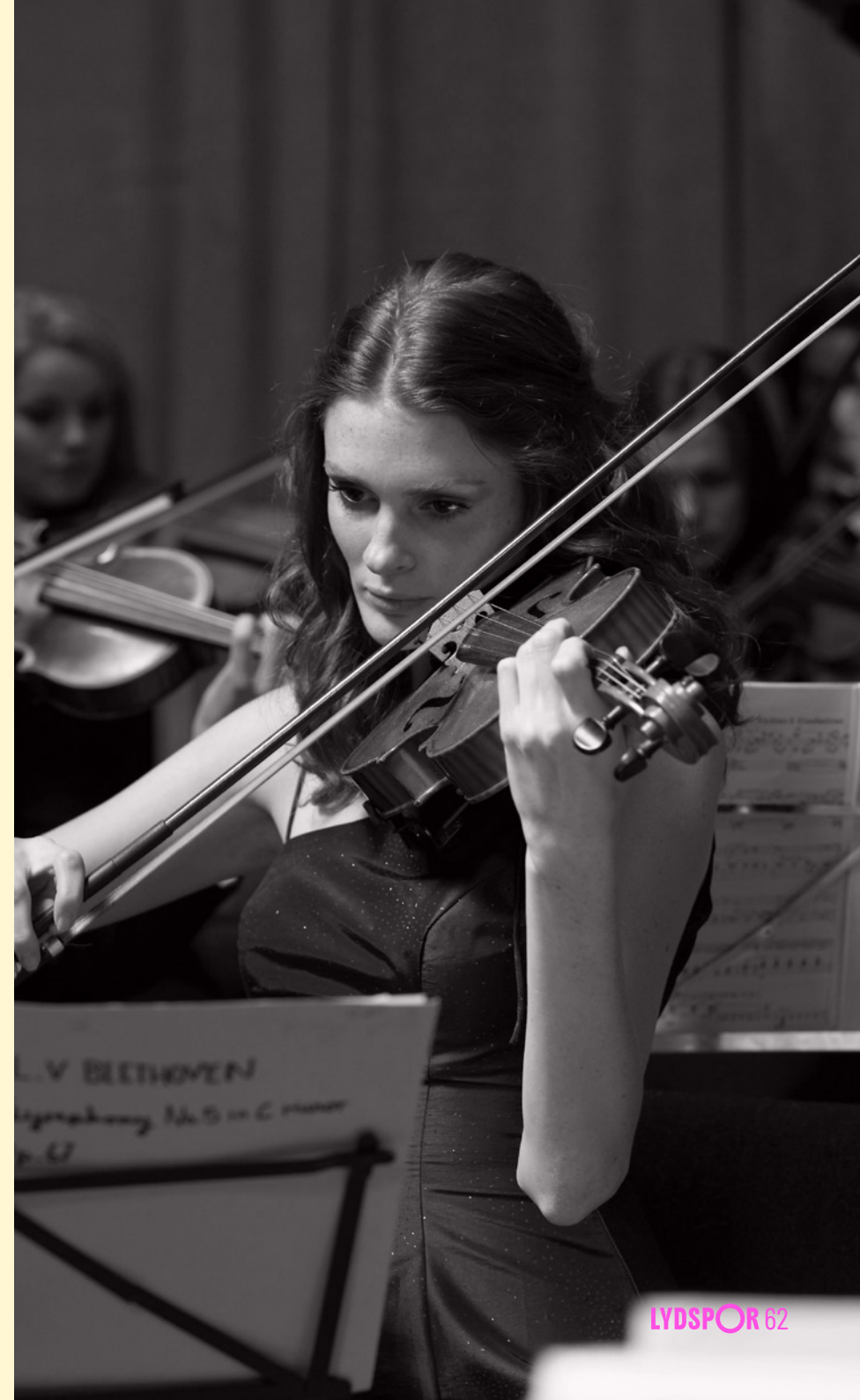
Gør rammen tydelig: varighed, stemning, hvad man må
Brug "første-gang-løftet": "du må gerne være ny"

UNDER (oplevelsen)

Brug 2-3 micro-guides / kroge
Skab nærhed og tydelig start (så publikum "lander")

EFTER (take-me-home)

Giv noget at tage med: playlist, 3 klip, 3 sætninger
Gør det delbart: "send den her til en ven"

SAMMENSPILSMODELLEN:

KULTURSLYNGEN

Intro

Modellen bruges til at planlægge, gennemføre og lære af aktiviteter, hvor unge og klassisk musik mødes. Den gør det tydeligt, at det fælles tredje ikke skabes én gang, men gennem gentagne bevægelser ind og ud af hinandens kulturer.

Modellen viser, at mødet mellem ungekultur og klassisk musikkultur ikke er et enkeltstående "brobyggeri", men en gentagende bevægelse ind og ud af hinandens verdener. Hver bevægelse skaber læring, justering og nye fælles referencepunkter – og over tid vokser et fælles tredje, hvor klassisk musik kan blive relevant på unges egne præmisser, uden at miste sin kunstneriske egenart.

I didaktiske termer kan man sige, at afsenderens rolle ikke kun er at formidle et indhold, men at støtte unge i at finde sig selv i mødet med noget – det, den hollandske pædagog og uddannelsesfilosof Gert Biesta beskriver som subjektivering. Her betyder det, at den klassiske musik først bliver vedkommende, når unge kan spejle sig i oplevelsen, give den ord og tage den med ind i deres liv.

Derfor er vi gensidigt afhængige af hinanden: Klassisk musik kan ikke blive vedkommende for unge uden unge, og unges møde med musikken kræver, at afsenderne møder dem med en åben tilgang og stiller sig til rådighed for det, der opstår.

De fem redskaber i mødet mellem ungekultur og klassisk musikkultur

De fem redskaber er udviklet som en praktisk oversættelse af Lydspors indsigter: at mødet mellem unge og klassisk musik sjældent handler om selve musikken alene, men om rammerne omkring den – sprog, sociale koder, tryghed og relationer. Lydspors resultater peger samtidig på, at interesse og nysgerrighed ofte opstår, når unge får en lavtærskel indgang, et fælles afsæt og mulighed for at dele oplevelsen med andre.

Redskaberne fungerer derfor som et fælles kompas, der kan bruges hver gang vi mødes på tværs af ungekultur og klassisk musikkultur: nogle gange bruger vi ét af dem, andre gange flere – men over tid hjælper de os med at lære af hinanden og gradvist udvide det fælles tredje, hvor klassisk musik kan blive vedkommende for flere unge.

1. Empati

Empati handler om at forstå, hvad der faktisk er på spil for den anden part, før man forsøger at skabe et møde. I Lydspor-sammenhæng er det ofte ikke musikken i sig selv, der er den største barriere, men de sociale koder, forventninger og forestillinger, som følger med. Empati betyder derfor at interessere sig for unges virkelighed: deres sprog, tempo, fællesskaber, usikkerheder og hvad der føles trygt eller utrygt.

I praksis betyder det, at vi:

- undersøger konteksten, før vi designer formatet (hvad fylder i unges liv lige nu?)
- lytter efter tegn på friktion: hvor opstår ubehag, distance eller "det er ikke for mig"?
- prioriterer værtskab og rammesætning, så det bliver legitimt at være ny og ikke vide noget

Spørgsmål, der hjælper:

- Hvad kan unge risikere socialt ved at gå ind i dette rum?
- Hvilke ord og koder gør det lettere at være med?

2. Oversættere

Oversættere er mennesker (eller greb), der kan forbinde to verdener uden at reducere den ene til den anden. De kan "bære" begge kulturer: forstå unges sprog og dynamikker – og samtidig kunne navigere i den klassiske musikkulturs formater, faglighed og logikker. Oversættere skaber tryghed og oversættelse i praksis: de sætter ord på, gør det legitimt at spørge, og bygger bro i realtid.

Oversættere kan være:

- ungeambassadører, værter, studerende, lærere
- musikere med stærke formidlingsgreb og nysgerrighed på unge
- kulturaktører, der kan iscenesætte mødet (lys, format, fortælling, stemning)

I praksis betyder det, at vi:

- tænker oversættelse ind som en rolle (ikke en ekstraopgave)
- giver oversætteren mandat til at justere rammen undervejs
- bruger klare introduktioner og små forklaringer, når de er nødvendige – uden at det bliver belærende

Spørgsmål, der hjælper:

- Hvem kan unge spejle sig i her?
- Hvem kan oversætte uden at forsimple?

3. Fællesnævnerne

Fællesnævnerne er de berøringspunkter, man kan starte i, før man taler om genrer, kanon og tradition. Det er et skifte fra "hvad er klassisk musik?" til "hvad kan musik gøre i mit liv?". Fællesnævnerne kan være tilstande, funktioner og erfaringer, som mange unge allerede kender og efterspørger: ro, fokus, energi, stemning, følelser, fordybelse, fællesskab.

I praksis betyder det, at vi:

- starter med en oplevelsesramme, som giver mening i unges hverdagslogik
- lader musikken blive en ressource (tilstand) før den bliver et "felt" (viden)
- designer formater, hvor det er normalt at tale om det, man mærker – ikke kun det, man ved

Eksempler på fællesnævnerne som indgange:

- "musik til ro i hovedet"
- "musik til fokus og flow"
- "musik der føles som en filmscene"
- "musik man kan være sammen om uden at skulle præstere"

Spørgsmål, der hjælper:

- Hvilken situation i unges liv kan dette møde lægge sig ind i?
- Hvilke ord kan unge bruge uden at føle at de agerer forkert?

4. Nysgerrighed

Nysgerrighed er en aktiv kulturpraksis: vi møder hinanden uden at kræve korrekthed. Det betyder, at vi designer mødet som en undersøgelse, hvor det er legitimt at være ny, tvivlende, kritisk eller bare afventende. Nysgerrighed skaber plads til, at unges første møde ikke behøver at være et "ja" – det må gerne være et "det var interessant" eller "det gav mig noget, jeg ikke havde forventet".

I praksis betyder det, at vi:

- gør det trygt at reagere uden at have det rigtige sprog
- inviterer til små, lavrisiko møder (klip, korte formater, prøvehandlinger)
- arbejder af- og undersøgende med åbne spørgsmål frem for forklaringer
- accepterer blandede reaktioner som data og læring – ikke som modstand

Spørgsmål, der hjælper:

- Hvad gør vi for at det føles okay at være ny?
- Hvordan gør vi reaktionen vigtigere end forståelsen?

5. At stille sig til rådighed

At stille sig til rådighed er et princip, der især gælder afsenderne af klassisk musik: man kommer ikke for at overbevise, men for at skabe betingelser for, at noget kan opstå. Det handler om at give plads til oplevelse, reaktion og medskabelse – og tage alvorligt, det der sker, også når det ikke ligner den klassiske musikkulturs egne idealformater. Her ligger også en pointe om gensidig afhængighed: den klassiske musik kan ikke blive vedkommen- de for unge uden unge.

I praksis betyder det, at vi:

- møder unge som en samarbejdspartner med åbenhed og villighed til at lade forma- tet påvirkes
- prioriterer relation og værtskab frem for "formidling som envejskommunikation"
- bruger unges feedback som en del af den kunstneriske og organisatoriske læring
- tør eksperimentere og give musikoplevelsen fri til de unges fortolkning, men uden at kvaliteten kompromitteres, mens rammen åbnes

Spørgsmål, der hjælper:

- Hvor i formatet giver vi reelt plads til, at unge kan påvirke?
- Hvad er vi villige til at ændre, hvis vi mener det alvorligt?

SAMMENSPILSMODELLEN: KULTURSLYNGEN

Vi bevæger os ind og ud af hinandens kulturer. Ved hvert møde bruger vi et, nogle eller alle redskaber – og det fælles tredje vokser gradvist.

Redskaber:

Vi bruger et, nogle eller alle redskaber – hver gang vi mødes.

Empati

Vi forsøger først at forstå, hvad der står på spil for den anden part (behov, sprog, normer, tempo).

Oversættere

Vi skaber forbindelser mellem sprog og logikker: ungeambassadører, værter, lærere, musikere, kulturaktører – mennesker der bære begge verdener med sig.

Fællesnævnerne

Vi tager afsæt i noget, der allerede giver mening i unges liv (tilstande og funktioner som ro, fokus, stemning, energi) – før vi taler om genre/kanon.

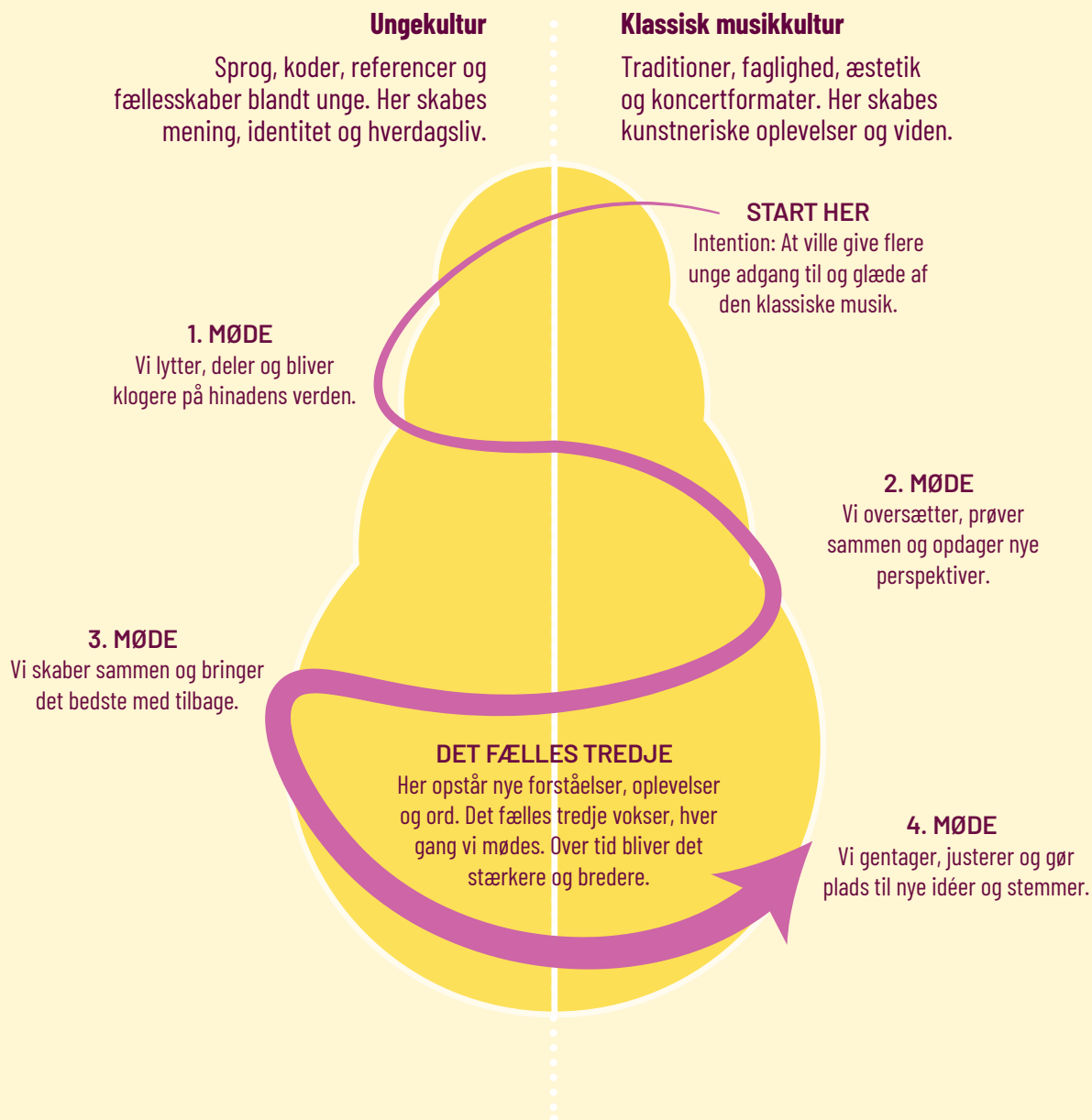
Nysgerrighed

Vi møder hinanden uden at kræve korrekthed: "Lad os se hvad der sker" – og vi designer formater som gør det trygt at være ny.

At stille sig til rådighed

Den klassiske afsender kommer ikke for at "overbevise", men for at give plads til oplevelse, reaktion og medskabelse – og tage det alvorligt, der opstår.

SÅDAN BRUGES KULTURSLYNGEN I PRAKSIS

○ Trin 1: Placer jeres aktivitet på slyngen

Spørg: Hvor er vi lige nu?

- Er aktiviteten mest forankret i **ungekultur** (f.eks. skole/ungemiljø/SoMe/ung kuratering)?
- Eller mest i **klassisk musikkultur** (koncertsal, traditionel koncertform, ensemblelogik)?

○ Trin 2: Vælg 2-3 redskaber som I prioriterer

I stedet for "alt på én gang" vælger I bevidst, hvad der skal bære mødet denne gang:

Empati: Hvad er på spil for unge her? Hvad skal være trygt?

Oversættere: Hvem kan bære begge verdener (ung vært, musiker, lærer, ambassadør)?

Fællesnævner: Hvilket hverdagsnær anker bruger vi (f.eks. ro, fokus, stemning, energi, andet)?

Nysgerrighed: Hvordan gør vi det legitimt at være ny og ikke vide noget?

At stille sig til rådighed: Hvor i formatet giver vi slip på kontrol og lader unges reaktioner forme næste skridt?

○ Trin 3: Lær og justér: Hvad voksede det fælles tredje med?

Efter aktiviteten:

- Hvilket nyt fælles sprog opstod? (ord, jokes, referencer, musikalske billeder)
- Hvilken barriere blev mindre? (koder, elitær-følelse, usikkerhed)
- Hvad er næste besøg ind i den anden kultur?

BILAG:

HANDLEKATALOG FOR LYDSPOR-CIRKLEN

Her er en række forslag til konkrete handlinger som man kan bruge som idebank til at skabe bevægelser mellem cirklerne for unge. Brug katalogets forslag en-til-en eller som inspiration til hvad I selv kan gøre, som passer til jeres lokale kontekst.

C1: KERNEN – “DE DYBT ENGAGEREDE UDØVERE”

1) Side-by-side med professionelle (co-performance / co-produktion)

Hvad det er: Unge spiller/synger sammen med professionelle – ikke som “opvarmingsband”, men som en del af samme kunstneriske helhed.

Sådan kommer I igang: Start med 1-2 korte satser eller ét værk med tydelige roller (f.eks. et fællesnummer + et ungdomsfeature). Planlæg en kort prøvepakke (1-2 prøver + generalprøve).

Hvorfor det virker: Anerkendelse + læring + oplevelsen af at jeg hører til her.

Pas på: For meget repertoire eller for høj forventning = præstationspres. Sæt tydelige rammer og en tryk fejl-kultur.

2) Co-kuratering / unge som programredaktører

Hvad det er: Unge får mandat til at vælge (eller foreslå) repertoire, tema, gæster, rækkefølge og publikumsgreb.

Sådan kommer I igang: Giv en menu af muligheder (f.eks. 12 værker/lydklip + 4 temaer + 3 formater). Lad dem vælge inden for rammer.

Hvorfor det virker: Ejerskab + kunstnerisk myndighed.

Pas på: Hvis alt er fastlagt, føles kuratering som pynt. Sørg for at mindst 2-3 valg ændrer noget reelt.

3) Kunstneriske laboratorier (eksperiment-spor)

Hvad det er: Korte udviklingsforløb med fokus på format, iscenesættelse, tværkunstneriske møder eller nye koncertformer.

Sådan kommer I igang: 1 workshopdag + 1 visning. Arbejd med 1 tydelig udfordring: "Hvordan gør vi en klassisk sats til en rumlig oplevelse?"

Hvorfor det virker: Unge i C1 motiveres af fordybelse og udvikling – de vil gerne noget mere end at spille rigtigt.

Pas på: For utydeligt mål = frustrerende. Brug en enkel ramme.

4) Ambassadørspor (peer-to-peer med kvalitet)

Hvad det er: C1-unge bliver formidlere for andre unge (C3–C5) via mini-sessions, værtskab eller "tag-en-ven-med".

Sådan kommer I igang: Giv dem 3 faste formater: (a) 2-min intro, (b) 1 lytte-krog, (c) 1 "kom som du er"-sætning.

Hvorfor det virker: C1-unge kan arbejde med at skabe formidling i alle cirklerne.

Pas på: De skal ikke gøres til gratis arbejdskraft – giv dem ramme, credit og evt. honorar.

C2: "DE AKTIVE MILJØ-DELTAGERE"

1) Hold-/fællesskabskoncerter med social ramme

Hvad det er: Koncerter hvor, det at være sammen, er en del af designet (velkomst, korte segmenter, pauserum, efterhæng).

Sådan kommer I igang: Tænk koncerten som 3 blokke á 10–15 min + et socialt mellemrum. Brug værtskab og mikro-guiding i hver blok.

Hvorfor det virker: Unge i C2 motiveres af fællesskab og progression – formatet skal gøre det let at komme igen.

Pas på: For lange forløb uden variation = "det ligner bare undervisning".

2) Tag-en-ven-med (C2 som brobyggere)

Hvad det er: En enkel mekanisme, der aktiverer C2 til at invitere C3–C4 ind i et trygt fællesskab.

Sådan kommer I igang: Lav én fast billet/regel: F.eks. "tag én ven gratis/til halv pris"

Hvorfor det virker: Relationer slår reach.

Pas på: Gør det konkret: Hvem inviteres, hvad sker der, hvor længe varer det, og hvad må man?

3) Backstage/indblik som format (ikke kun content)

Hvad det er: Kort indblik før koncert eller mulighed for at møde instrumenterne efter koncerten.

Sådan kommer I igang: 10 min før start: Informer om håndværk, kropslighed, "hvad skal du lytte efter".

Hvorfor det virker: C2 elsker at forstå mere – og de kan give det videre til venner.

Pas på: Undgå fagsprog og lange oplæg. Hold det sanseligt og konkret.

4) Små roller der giver ejerskab

Hvad det er: C2 får små opgaver: værtskab, intro, dokumentation, publikumsmottagelse.

Sådan kommer I igang: Fordel 4 roller og giv mini-brief: "din rolle på 2 minutter" + 1 sikkerhedssætning ("du må gerne...").

Hvorfor det virker: Ejerskab uden fuldt produktionsansvar.

Pas på: Roller skal være reelle (ikke symbolske), ellers mister de motivationen.

C3: "DE SPORADISKE BRUGERE"

1) Startpakke: 5 situationer + 5 klip + 5 veje videre

Hvad det er: En kurateret menu der gør "hvor starter jeg?" let.

Sådan kommer I igang: Vælg 5 hverdagssituationer (fokus/ro/følelse/energi/episk) og lav 5 klip (20–60 sek) med 1 linje "lyt efter...". Tilføj link til 1 playliste pr. situation.

Hvorfor det virker: C3 vil gerne, men mister let tråden.

Pas på: Undgå for meget. Start småt. Hellere 5 stærke end 10 middel.

2) Korte koncerter (30–45 min) med tydelige "kroge"

Hvad det er: Koncerter der respekterer opmærksomhedsvinduet og giver flere indgange (lys, værtskab, korte blokke).

Sådan kommer I igang: 3 blokke + 3 mikro-guides + én tydelig ramme: "du må gerne være ny".

Hvorfor det virker: C3 kan blive fans via vaner, ikke via én lang aften.

Pas på: Hvis formatet er kort, skal det føles fuldt – ikke som en forkortet "rigtig" koncert.

3) Mikro-guiding som standard

Hvad det er: 20–40 sek: billede + lyttepunkt + tilladelse.

Sådan kommer I igang: Skriv 6–8 standardlinjer, øv dem med musikere/værter, og brug dem konsekvent.

Hvorfor det virker: Giver holdepunkt uden at blive skoleagtigt.

Pas på: For meget forklaring dræber flow. Hold det kort.

4) Film/spil-bro (genkendelse) som indgang

Hvad det er: Start i noget de kender (sound, stemning, scene) og peg tilbage til klassiske greb/værker.

Sådan kommer I igang: Brug 1–2 velkendte referencer. Lav en kobling – f.eks at man kender følelsen – og her er musikken bag følelsen.

Hvorfor det virker: C3 har allerede referencer, de mangler bare oversættelsen.

Pas på: Lad ikke broen blive hele pointen. Den skal føre ind, ikke erstatte.

C4: “DE ÅBNE IKKE-BRUGERE”

1) Skole/live som første arena (lav social risiko)

Hvad det er: Koncerten kommer til dem i en tryk kontekst (klasse, hold, kendt rum).

Sådan kommer I igang: Design et skoleformat med (a) kort varighed, (b) stærk nærhed, (c) tydelig rammesætning, (d) et element de kan tage med hjem efterfølgende.

Hvorfor det virker: C4 opsøger sjældent selv.

Pas på: Uden en efter-pakke bliver det et engangsmøde.

2) Uformelle rammer og tydelig forventningsafstemning

Hvad det er: Café/lounger/stand-up setting, hvor man ikke føler sig på prøve.

Sådan kommer I igang: Lav 4 linjers invitation: varighed, stemning, hvad man må, hvad man får.

Hvorfor det virker: Koder afmonteres før de opstår.

Pas på: Uformelt må ikke blive utydeligt. Rammen skal stadig være tydelig og gennemført.

3) Iscenesættelse som adgangsrampe (lys/visuals)

Hvad det er: Visuelle greb bruges ikke som pynt, men som kroge til opmærksomhed.

Sådan kommer I igang: Vælg 2-3 tydelige visuelle stemninger (mørk/lys, varm/kold) og synk dem med musikken.

Hvorfor det virker: C4 får flere indgange end blot en opfordring om bare at lytte.

Pas på: For mange greb kan støje. Hellere få, tydelige valg.

4) Første-gang-løftet

Hvad det er: Et eksplicit løfte om at man gerne må være ny – i tekst og værtskab.

Sådan kommer I igang: Sætningen skal stå i invitationen + siges fra scenen.

Hvorfor det virker: Den afmonterer social risiko.

Pas på: Hvis oplevelsen bagefter stadig føles som normen, mister løftet troværdighed.

C5: YDERKANTEN – “DE DISTANCEREDE / SKEPTISKE”

1) Bro-format uden moralsk tone

Hvad det er: Genkendelse (film/spil/genre) som indgang – men med respekt for, at de ikke behøver elske det.

Sådan kommer I igang: Etabler “prøv én ting”-logik: 1 klip, 1 scene, 1 live-moment.

Hvorfor det virker: Skeptikere hader at blive overbevist – men kan godt blive overrasket.

Pas på: Undgå “klassisk er også fedt!”-tone. Vær nøgtern.

2) Unge takeover/medskabelse som “omvendt autoritet”

Hvad det er: Når unge former rammen, sænkes deltagelsebarrieren.

Sådan kommer I igang: Små takeover-elementer (lys/visuals/intro/værtskab) kan være nok – det behøver ikke være en hel produktion.

Hvorfor det virker: Autoritet flytter sig fra institution til ungdom.

Pas på: Hvis det bare er kosmetik, opdager de det.

3) "Du må gerne være ligeglad" som adgang

Hvad det er: Giv plads til passiv deltagelse uden pres.

Sådan kommer I igang: Design et format, hvor man kan komme og gå, sidde afslappet, og hvor det er okay bare at tjekke det ud.

Hvorfor det virker: Autonomi skaber tryghed.

Pas på: Man skal stadig føle, at det er en rigtig oplevelse – ikke en ligegyldig baggrund.

4) Kort, stærkt, fysisk

Hvad det er: Det mest effektive mod skepsis er ofte et kropsligt "wow".

Sådan kommer I igang: 20–30 min live tæt på, stærk nærhed, én guidet krog, og så ud igen.

Hvorfor det virker: Det kan flytte dem fra C5–C4 (fra modstand til åbenhed).

Pas på: Overforklaring. Lad oplevelsen gøre arbejdet.

LYDSPØR

DEN JYSKE
SÆNGSKOLE

Orkester
Efterskolen

